

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н ДЖ. ЧЕТВЕР, 24 ГО ЖОВТНЯ 1912. ЧИСЛО 43. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, OCTOBER 24 1912. No. 43.

ПРОТОКОЛ

з XII. Головної Конвенції Руського Народного Союза в Америці, котра відбула ся на днях 9—14 вересня 1912 р. в Wilkes Barre, Pa.

(Дальше).

Другий день засіданя, 10-го вересня.

По відмовленю молитви прочитано спис делеґатів і вдчитано протокол з попередного дня, який Конвенція одобрила і приняла.

Предс. Конв. о. Хомяк попросив, щоби пп. делеґати і делеґатки тримали ся ухвал, бо і він так само буде поступати.

По відчитаню спису делеґатів показало ся, що деякі делеґати не були присутні на час отвореня засіданя. Так ухвалено, щоби вибрати одного дверника, котрий би мав надзір над входом і виходом делеґатів. Таким дверником вибрано п. М. Кухту.

Ухвалено, що делеґат, котрий не явив би ся на час засіданя, буде караний квотою пів дилти, т. є. $2.50, а хто не єсть делеґатом, не може бути присутний на Конвенції, хиба на зізволенє предсідателя Конвенції, але на ґалерії.

Що до протестів, які були внесені против деяких відділів і деяких делеґатів, а також справа з делеґатом від. 22., припоручив предсідатель Конвенції, щоби Верифікаційний Комітет враз з голови. Урядниками заняв ся тими справами і сказав своє остаточне слово. Так по скінченю Верифікаційний Комітет заявив, що на підставі рішеня Верифікаційного Комітету зістали приняті слідуючі відділи: 289, 96, 99, 301 і 194. Уневажнено відділи 22 і 90 ий. А делеґат відділу 22, т. є. н. Скаканда, котрого право заквестіоновано запавшою ухвалою, що з ласки позволяє ся йому бути присутним на Конвенції, невдоволений тим зрезиґнував і опустив галю.

Потім наступив вибір Шконтрулючої Комісії над провіренєм маєтку Р. Н. Союза. Були вибрані слідуючі пп.: о. Е. М. Баранський, Мих. Угорчак, Дм. Андрейко, Н. Ваверчак і І. Слободзян.

До Шконтруючої Комісії над провіренєм маєтку ,,Свободи": Ал. Горбаль, Ст. Милянович, о. З. Орун, Й. Сенчина і С. Демчко.

До Комісії Виборчої вибрані: І. Махиброда, Мих. Ґрацонь, Ів. Плоскина, Юл. Павчак і Мих. Кухта.

До Комітету Ґазетярського, до поміщуваня перебігу Конвенції в місцевих часописах: Й. Стеткевич, Мих. Угорчак і Др. І. Копистянський.

До Комісії просьб і скарг: В. Каськів, Ів. Петранич і Андр. Корпан.

По виборі усїх тих Комісій наступило

Справозданє духовн. Управителя.

О. М. Балог говорив більше менше так: На послідній XI-ій Конвенції признано дух. Управителеви певні права, а іменно що до редактора або редаґованя ,,Свободи". Однак його права нарушувано, бо так при іменованю як і при усуненю редактора його ніхто не питав ся. Дальше що до напряму редаґованя часописи він ніколи не мав причини вмішувати ся або против сего виступати, бо в орґані Р. Н. Союза він ніколи не видів поміщених статий, котрі би противили ся вірі або правдам релїгійним. Що ся тичить сповіди, він за цїлих два роки не отримав жадної скарги на членів Р. Н. Союза, щоби котрий член не сповідав ся, ані взагалі жаден з оо. духовних не вдавав ся до него, щоби допоміг йому відбути сповідь для членів Р. Н. Союза.

Дальше наступили справозданя Головн. Урядників з часу їх урядованя аж до XII. Головн. Конвенції.

I. Справозданє Головн. Предсідателя п. Дм. Капітули.

Високоповажані Делеґати і Делеґатки!

Моє справозданє, як Гол. Предсідателя нашої орґанізації, є коротке, бо обширнїйше справозданє здадуть Вам секретарі.

Однак все таки менї, як Предсідателеви, належить подати Вам з моєї дволїтної дїяльности хотяй коротенький образець.

Коли XI. Гол. Конвенція вибрала мене Предсідателем, вложила на мої плечі загальний нагляд над цілою орґанізацією, що я повнив після моїх сил і спромоги.

Щоби ввести в отсе моє справозданє якусь систематичність, пічну від послідної XI. Конвенції, зглядно від тих ухвал, які на ній запали, попробую перейти по черзї одну ухвалу по другій, і вкажу, котра з них зістала переведена, а котра ні, і чому.

Перша ухвала послідної Конвенції: щоби змінити назву нашої орґанізації, з Руського Народного Союза, на Грек. Кат. Руський Союз.

Ся ухвала вже таки на Конвенції, а ще більше по Конвенції, наробила великих заколотів та роздорів в нашій орґанізації, так, що навіть самі делеґати, хоть на Конвенції голосували за зміною назви, коли вернули ся до дому, стали противні сему. В той час так звані поступові стали всіми силами розбивати нашу орґанізацію, почали відтягати цілі відділи, грабили відділові каси, а все те горнули до своєї, в той час починаючої ся орґанізації ,,Союз Нр. 2." Наших членів вони найбільше дурили тим, що кричали: Виступайте з Греко-Кат. попівського Союза, а вступайте в члени свого старого Союза, котрий ви мали до XI. Головн. Конвенції! Другі знов домагали ся як найскорше зміни назви, і так настала велика борба, в котрій ми, Головні Урядники, полишили ся самі, без жадної помочи.

Щоби запобігти тим великим борбам, та заспокоїти ворогуючі сторони, удав ся я до нашого адвоката і попросив його заняти ся справою що до зміни назви нашої орґанізації, та подати свою опінію в тій справі. Адвокат розглянув суть справи, і прочитавши дотичний уступ з конвенційних протоколів, завідомив мене, що є готовий подати Головному Урядови опінку сеї ухвали, оперту на букві права. Я в виду того скликав сейчас засіданє головної Екзекутиви, на котре запросив також нашого Преосв. Епископа С. С. Ортинського.

На сім засіданю адвокат заявив рішучо, що після обовязуючих тут прав, ухвала що до зміни назви і чартеру є неважна, а тим самим така зміна не дасть ся перевести. На підставі висше згаданої адвокатської опінії ухвала послідної Головної Конвенції що до зміни назви нашої орґанізації не єсть виконана і всі параґрафи дотикаючі ся тої зміни не ввійшли в статут.

На тім самім засіданю Головний Екзекутивний Комітет приступив до виконаня другої конвенційної ухвали, т. є. перевести потрібні поправки в статуті, позаяк ухвалою Конвенції Головний Екз. Комітет мав до сего повну силу і власть.

В тій цїли прошено і других людий, як Преосв. Владику С. С. Ортинського і о. Улицького, щоби і вони подали свої уваги дотичного статута. Се згадані особи прихобіцяли зробити, до днесь однак не зробили. Головний Екзекутивний Комітет зробив всі поправки сам і порішив випечатати 20.000 статутів руських а 4.000 словенських.

Упорядковане і уложене статутів поручило ся п. Ядловському з надгородою $50.00.

Третя ухвала послідної Конвенції, що до побільшеня ,,Свободи" і покликаня ще третього редактора, зістала переведена. В тій справі скликав я засіданє Головн. Екз. Комітету на день 12-го жовтня 1910 р. На се засіданє явила ся і Контрольна Комісія. Поки що порішено було видавати ,,Свободу" руську дальше на 8 сторін, лиш величина формату мала бути збільшена. Зроблено се було тому, позаяк видавало ся дуже тяжкою річию видавати руську ,,Свободу" на 12, а словенську на 8 сторін, за дотеперішну платню, то є по 10 цнт. від члена. Пізнїйше однак, по детайлічнім і стислім обчисленю усіх збільшених розходів, спричинених розширенєм обєму часописей, менаджер і форман друкарнї заявили, що будуть могли видавати в трошки меншім форматі, як було до XI ої Головної Конвенції, і після того виходять орґан нашої орґанізації: руська ,,Свобода" на 12, а словенська на 8 сторін. Однак сe збільшенє обох орґанів не могло видати ся за 10 цнт. оплачених від члена, бо бачите, що се збільшенє орґанів за послідні два роки пожерло $4.816.38 з готівки, котру ,,Свобода" мала на послідній XI ій Конвенції.

(Дальше буде).

Важне!

До всїх пп. Делеґатів XII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза, відбувшої ся в Wilkes Barre, Pa.

Сегорічна Конвенція Р. Н. Союза ухвалила, як відомо, досить богато запомог хорим і неспосібним до праці членам нашої орґанізації. Зі зрозумілих кождому причин не можна усїх тих запомог дати відразу до розмету, а тимсамим всі ухвалені запомоги не можуть бути на один раз виплачені. Наперед виплатить ся запомоги тим членам, котрі находять ся в найбільшій потребі. З сего приводу я звертаю ся отсим до всїх П. Т. Делеґатів XII. Конвенції з такою просьбою:

Нехай кождий Делеґат, котрий вносив на Конвенції просьбу о запомогу для якогось члена свого відділу, **а ся запомога зістала Конвенцією ухвалена,** порозуміє ся добре з урядом місцевого відділу Р. Н. Союза і нехай донесе менї **сейчас** імя і назвиско того члена, котрому запомогу ухвалено, суму тої ухваленої запомоги і відповідь: чи той член находить ся в таких матеріяльних обставинах, що запомоги потребує сам, чи може якийсь час почекати.

Надіслана відповідь має бути підписана Делеґатом даного відділу і місцевим Урядом того-ж відділу.

З поважанєм
С. Ядловський,
гол. фін. секр.

D247

ЖЕРТВИ НА ,,РІДНУ ШКОЛУ" В АМЕРИЦІ.

Оголошено в ч. 42. ,,Свободи"	$23.94
о. Д. Хомяк з Сімпсон, Па.	3.06
Разом	$27.00

Сю квоту відіслано на руки касієра ,,Просвітної Комісії", п. А. Горбаля.
Ред.

Вражіня з конвенциї Общества в Байон Сіти

Годило би ся описати точний звіт конвенциї, але на то потреба взятись за перо ученому чоловікови, а не мені робітному, котрий тяжко працює та журить ся про хліб щоденний. А воно вартувало би знати, як то наші доморослі кацапики рохкають на конвенциях.

Не буду я описувати точно перебігу нарад, бо не в мене на то голова, але лиш то опишу, що мене найгірше вразило. Беручи загально, конвенция відбулась дуже бурливо. Се є цілком річ зрозуміла, коли там були такі люди як Ів. Борух, Шлянта, Гладик і др. їм подібні.

В понеділок по Службі Божій пішли ми на спільний обід. Коли встали від смачного і богатого обіду, де було неначе написано „їдж і пий, лиш тих самих урядників вибирай“ — запитав я себе, хто буде платити за него. Зачали делеґати між собою шемрати і вкінци довідались, що Общество Русских Братств заплатить. Кількох нас стало думати, чи не ліпше би було тих 500—600 долярів, що коштував обід, дати яко запомогу каліці або сироті? Прецінь кождий з нас делеґатів був в стані заплатити собі обід сам, бо по щож диета?... А робити такий кошт на то, щоб він послужив до лекшого вибору тих самих урядників, то таки несовістно! Той обід повинні були заплатити кандидати на урядників, але не ми, члени.

Дальше мене застановило то: єсли делеґатам ходило справді о добро спілки, то як вони могли на предсїдателя конвенциї вибирати старого предсїдателя — без звіту, без нічого? Я не маю нічого проти п. Шміта, але треба знати пп. делеґатам, що предсїдатель конвенциї, коли був сам урядником, може повести конвенцию так, що закриє і найгірші проступки урядників. Але коли п. предсїдатель здав звіт зі свого діловодства, тоді доперва і я смертний зрозумів, що йому правно належить ся і предсїдательство конвенциї. Звіт був такий: „Что же я вам вецей повім, чтосте чули от секретаря, тай то само і я годен вам поведзец а вецей нич! А знаце, что я вам добре ґаздовал пре той час, та кед хцеце, можу вам так і до смерти ґаздовац... Тильо вшецкего, что мав я вам поведзец!“ — отто цілий звіт.

Такий звіт, то чистий ґумбуґ, і я не розумію тих делеґатів, котрі ним могли вдоволити ся... Правда, що то були майже самі тверді голови, а як було хто й обізвав ся з якою розумною гадкою, то його закричали.

Пан Мих. Ґавула, касієр, добре фундував і знав, де провадити на „ачищену“ і „кобасу“; певно пригадав собі за панську кобасу в краю. Раджу тому господинови взяти на слідуючу конвенцию кілька ярдів ковбаси більше, бо того року вже було круто з його кандидатурою.

Так само дивує мене дуже, як могли делеґати вибрати п. Баландюка на редактора, перечитавши про него летючі циркуляри. Чоловік, котрий має дві жінки, повинен був бути цілком викинений з Общества, бо приносить ганьбу цілому сполкови, а коли братя делеґати вибирають його, значить ся, похваляють його житє, а тим самим кажуть догадувати ся, що вони такі самі як і Баландюк. Побачимо оправдане п. Баландюка, котре обіцяв написати, а колиб його не було — вон з ним, бо ми не Турки, але Русини, а на його місце Луцик або Гладик — прецінь моторні річняки...

Пана І. Борука з Пасайк трохи напастували за його букварі, котрі він видав. Розуміє ся, як волови до хомута, так Борухови до писаня букварів. Ті букварі писані якимсь жарґоном, ні то пес ні баран, ні по руськи ні по московськи (бо Борух не вміє жадного з тих язиків), а бідна дитина, як возьме такий буквар, то не то щоб чого з него навчила ся, але противно, запоморочить собі голову і місто стати в ряди щирих робітників народних та подбати о піднесене простолюдя, стане перекінчиком-зрадником свого народа, російським шпіоном. Щоб написати буквар, котрий приніс би якусь користь суспільности, треба чоловіка науки, треба мати якусь ідею і любов до свого народу. А тимчасом хто го є п. Борух? Се звичайний дяко-учитель, кандидат на батюшку, котрий за марний рубель продає свою віру і народ в московські кайдани. (Видно, що польські та мадярські кайдани в старому краю були для него за малі...). Задачю букваря п. Боруха є зробити з наших дітий російських шпіонів. Господин Борух подобає скорше на медведя з Камчатки, чим на провідника чи там просьвітителя народного, і я раджу п. Борухови, нехай радше пошукає до себе цигана з решіткою, то зробить більший бізнес, як з своїми букварями.

Пан Шлянта красно виплескував тоді, коли згадалось про царесляве. Пане Шлянта! малибисьте розум хоть тепер, коли не малисьте його до тепер!... Забулисьте вже, як вас тяжко копнув Платон, колисьте кандидували на предсїдателя „Взаимопомощи“? Тим дав вам Платон до пізнаня, що й Москалі, але правдиві, погорджують зрадниками свого народа, бо вони зрадили нині свій нарід, а завтра зрадять московський. Тепер пхаєтесь до Общества, але — яке їхало, таке здибало!

А вже найцікавійше було в середу, коли всї делеґати були запрошені на концерт і „мувінґ пікчерс“, які аранжував славний п. Гладик. Кождий з нас делеґатів думав, що їде на концерт, аби почути свою рідну пісню; але вже сама гадка, що тим „концертом“ кермує п. Гладик, давала повну ґарантію на повне розчароване.

Перше зачались сьпіви, котрі самі собою дуже слабонько випали. Ми зачали прислухувати ся, по якому сьпіваки сьпівають, що майже ніхто їх не розуміє, хиба кромі тих, що сьпівали, але догадались з трудом, що се „па расейскі“. Нарід став обурений і воркшив ся; се було цілком оправдане, бо дай йому його рідне, а не пхай на силу чуже! Користи не було жадної, лиш один п. Шлянта плескав в долоні, що ся ваізло... Чи розумів що, чи ні, але певно за се порахує собі подвійну диету, бо й то мозольна праця.

Дальше показував п. Гладик „мувінґ пікчерс“. Бачили ми там красні міста, великі церкви, царські палати і т. п. російські „кавалки“. То всьо було дуже красне, але чому п. Гладик притім не сказав, як то бідує нарід в Росії. Прецінь треба було показати і царські каторги з Петербурга, Москви, Катеринослава, Сибіру, Камчатки і т. д. Чому ви, господин Гладик, не розповіли або не показали, як то 3.000 народу згинуло на Кавказі. Чому ви не сказали, що в Росії кождий третій чоловік є жебраком, що не має ані хати ані землі, після статистичних російських журналів. Було обучити глядачів обосторонно, а тоді певно нарід не плескав би в долоні, а радше плеснув би по вашій спині.

Тому кождий з нас, хто почуває ся бути щирим Русином-Українцем, не повинен належати до Общества, а хто належить — виступити! Маємо прецінь досить українських орґанізацій. Прочитайте лиш орґан кацапів „Правду“, а знайдете там майже в кождім числі висьміване нас і нашої руської мови, а захвалюване мови московської, котрої вони самі не вміють. Коли від часу до часу щось здобудемо в Галичині від Поляків, то місто співрадости знаходимо в „Правді“ кпини з всякої народної праці. Чому се так діє ся? Бо проводирі від Общества запродались Москалям і своє рідне стало їм чужим, а навіть ворожим. Вони раді би видіти свій руський нарід в Галичині в кайданах і в темноті, так як під московським царем. Тим платним шпіонам російським, вигіднійше мати свій нарід темний, бо тоді скорше з ним порадять. Вони добре сьвідомі того, що чим скорійше нарід осьвідомить ся, тим скорша їх загибіль і упадок бізнесу. Коли приїхав тут до Америки Вп. Семен Демидчук, чоловік вельми заслужений в праці народній, щоб осьвідомити нас з працею і поступом Русинів-Українців в Галичині і Угорщині та заохотити до спільної праці над піднесеннєм свого народу, щоб поставити його в ряди культурних, свобідних народів, — то „Правда“ висьміяла його і зробила з него якогось дивогляда. З того маєте наглядний доказ, що кацапи не заслугують вже на назву Русинів, бо суть зрадниками того народа, хрунями та російськими шпіонами! Нехай же їм буде за те відповідна заплата!...

Делеґат
конвенції Общества в Байон Сіти.

ДОПИСЬ.

З Gary, Ind.

Забажав я написати дещо про нашу місцевість Ґери, Інд. Хоч то ще не так старий плейс і не давно тут наші Русини-Українці поселились, а вже зазнали стільки переслідувань і лайки від наших киринників, що й на воловій скірі не списав би. Але розпічну з початку.

Дня 30-го червня с. р. зійшли ся сьвідомі Русини Українці до хати п. Леся Гриневича на перші збори, щоби обговорити деякі народні справи. Збори були заповіджені на 2-гу годину пополудни, а що день був погідний, то зійшло ся учасників богато. Наради отворив Л. Гриневич, котрого й вибрали головою зборів. На секретаря покликано Андрія Цебака.

Насамперед забрав слово Л. Гриневич і пояснив зібраним учасникам, в якій цїли скликано сї збори. Він витолкував присутним, що найперше потребою, а навіть обовязком місцевих Русинів, з'орґанізувати якесь запомогове товариство, у котрім могли би наші українські робітники забезпечити ся на час лихої години. Збори одобрили гадку п. Гриневича і кождий з присутних старав ся виказати конечність заснованя такого товариства. Розходило ся тепер о те, де новозасноване товариство має належати, бо одні хотіли записати його до Р. Н. Союза Нр. 1, а другі до Р. Н. Союза Нр. 2.

В тій справі забрав слово секретар зборів, Андрій Цебак і представив учасникам докладно і ясно, на яких фундаментах стоять оба Р. Н. Союзи. На останку своєї бесіди оказав, що коли ми хочемо забезпечити своє житє на час лихої хвилї, то нам не треба дивити ся на вузку партійність, але на те, де можна ліпше і вигіднійше забезпечити свою родину на случай каліцтва або смерти члена.

Після того ухвалено більшостю голосів, що новозасноване товариство має належати до Р. Н. Союза Нр. 1. Тогди кілька невдоволених осіб опустило збори. По їх відході обговорено деякі важнійші справи що-до способу з'орґанізованя товариства, і посім збори закінчили ся відсьпіванєм деяких патріотичних пісень. Вдоволений нарід розійшов ся домів і здавало ся, що всьо піде гаразд.

Та ціла ся справа, як се звичайно у нас Русинів буває, не обійшла ся без кирині. Кириня, се слово мерзенне і погане; воно само собою викликує гидь і обридженє в людини правої і чесної. У народа, що сьвідомий своєї цїли; що розуміє велику вагу єдности і солідарности; що з сліпим послухом піддає ся народній карности і памятає на те, що кожда робота без проводу і кождий провід без послуху не веде до ніякого путя, а противно: розібє силу і принесе скандальний погром у кождій боротьбі; у народа сьвідомого своєї народної чести — слово „кириня“ повинно щезнути раз на все! І так воно буває у всїх культурних народів, лиш, на жаль, нема того в нас!

Саме тоді, коли у нас, в нашій місцевости, треба найбільшої єдности і карности; коли треба згуртувати наш нарід, розкинений по чужих, ворожих нам орґанізаціях, до своєї русько-української орґанізациї, — вилазять у нас, мов ті черви з нор, всякі киринники і громили, та кричать розпитими й дикими голосами, щоби Русини не приступали до Р. Н. Союза, бо то орґанізація попівська (?), бо там неволя і здирство... Натомість захвалюють сї чорні духи одиноку (!) робітничу орґанізацію „Гайдамаки“, бо ся орґанізація стоїть під покровом соціялізму, а хто у ній буде стояти, той певно до роботи не потребує іти, бо там і удержанє за дармо дістане і і там нема ніякого здирства. Аґітуючи осьтак за „Гайдамаками“, наші червоні соціялісти знюхали ся з московськими запроданцями, і так разом прибивають до хреста свою рідну Маму! Зібрала ся їх „компанія сала“, але чесна і файна!... Подали собі дружно руки при барі, вицілували ся по писках, простили друг другови всї образи і непорозуміня, узброїли ся в цілий арсенал підлих брехонь, наклепів і облуди, наповнили свої мозгівниці брудними помиями та вонючою гноївкою і рушили хрестоносним походом на наше товариство і на Р. Н. Союз, мов той іспанський лицар, Дон Кіхот, у своїй борбі з вітраками. Ґенеральну команду сеї чесної компанії обняв звісний всїм Русинам з Ейбрідж, Па. сваток С. Ф., народний киринник, гайдамацький мецпурес, котрий скомпанував ся з подібними до него „робітниками“, і разом з ними удає „russkich socialistów“. Вони ждуть тепер на „zacięźne posiłki“ з під червоного прапора і вже мобілізують ся та ладять ся до борби з нашим Братством і з нашою орґанізацією, Р.-Н. Союзом.

Не довго ми тут живемо, а вже така кампанія веде ся проти нас. Та ми не дуже якось боїмо ся сконсолідованих „товаришів-соціялістів“! Не боїмо ся, бо знаємо і віримо, що мусить побідити правда, а не кириня і злоба!

Тим разом вистарчить. На другий раз напишу дещо цікавого про приїзд Платона на посьвячуване церкви, про польського біскупа і про гайдамацьку культуру.

Андрій Цебак.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО ДО РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

Коли Тріска наблизив ся, застав Татар готових до бою. Коли їх середина стояла не рушаючи ся, оба крила стали незначно заїздити півокругом, щоби так замкнути козакам дорогу назад.

Се зміркував Тріска відразу. Він підвів шаблю в гору і скомандував:

— Завертай!

Козаки задержали відразу коний, повернули назад і стали втїкати.

Мустафа не хотїв пустити їх. Козаків так мало, що можна їх на аркан половити... Йому здавало ся, що се вся козацька сила, бо більше нїкого не було видно.

Тепер з усїх боків засвистали по татарській сторонї боєві свистїлки, і Татари з пекольним криком „Алах! Алах!" кинулись на вдогін за козаками. Татарські конї, витягнувши шию як гуси в лету, з отвореними широко ніздрями гнали так, що животами мало не доставали землї. На них сидїли поганцї в сторчатих шапках та вивернених кожухах, похилившись вперед. У кожного блищала в руках шабля. Вони стали козаків доганяти. Віддаль між ними щораз меншала, а тут Недолї і не видно.

місця і в найбільшім розгонї вдарили на Татар з обох боків.

Залунало козацьке: „Слава Богу!"

Татари не були в силї здержати розігнаних коний. Вони гнали одною збитою масою. Щоби розвинути ся по бокам против напираючого ворога, вони й не гадали. Козаки наторчили свої довгі списи і кололи ними вазято у збиту масу.

Козакам не стало часу витягати списів, о з великого розгону списи прошибали татарські тїла; вони взялись до шаблюк. Настала така страшна різанина, що її і описати ...одї...

Козакам аж руки млїли, а Татари помішались так, що оден другого рубав. Татари верещали, конї квичали і ставали дуба; а се се заглушав могутний крик з козацької групи: „Ріж, та бий!"

Татари загадали перебити ся другим бо...ом і вийти з тої тїсної вулицї. Вони рванулись наперед, та тут натрапили на нову пе...ешкоду. Ватага Тріски побачивши, в чім дї...о, завернула, і вдарила з переду.

Козаки вспіли нарубати тілько татарських ...рупів, що зробила ся з них гребля.

Конї без їздцїв пігнали в степ.

Ті Татари, що йшли взаду, завернули ко... ний і стали втїкати. За ними пігнали ко... заки.

Між тими був і Непорадний. Він довг... не знав, що йому робити, держачи на мотуз... Татарина, котрого звелїв йому сотник пиль... нувати. Коли його товариші втїкали пере... Татарами, він втїкав між ними, поганяючи перед собою і татарського коня. Йому само... му сьмішно стало, бо держав Татарина мо... теля на мотузку. Було і таке, що коли та... тарський кінь побіг скорше, то мало Татари... на не стягнув з коня. Тепер, коли дїло по... вернуло ся инакше, Непорадний не втерпів... Він віддав Татарина якомусь молодому коза... кови, велїв його з сотникового приказу берег... а сам кинув ся у вир битви. Та нїкуди був... приступити до того місця, де козаки морду... вали Татар. Непорадний обїхав другим боко... і тут знайшов роботу, яку він любив.

Татарин оден по другому відлучав ся ві... гурту і втїкав до свого коша.

„Ось і на моїй улици празник!" подума... Непорадний і відіпняв від сїдла свій шовко... вий струмент.

Аркан фуркнув у повітрю і хопив Тат... рина за шию та звалив з коня.

Козаки і їх конї так були помучені, що тепер не можна було гонити за Татарами, що над Самарою кошем стояли. Недоля велїв вишукати ранених та збирати побитих, щоб їх відтак похоронити по козацькому звичаю. Тепер кождий мав свою роботу. Одні збирали козацьких трупів в одно місце, другі копали велику яму, треті перешукали Татар за добичею, инші знов пильнували коний. Найбільше роботи мав тепер дїд Панас.

Засукавши по локоть рукави, він ходив від одного раненого до другого і перевязував рани.

Коли вже смеркло ся, йшла робота при ватрі довго в ніч.

В козацькому обозї гомонїло ще. Козаки, розставивши сторожних з усїх боків, кінчили свою роботу. До Недолї приблизив ся Непорадний.

— Пане сотнику, у мене татарський бранець...

— Чи сей з розбитим носом? Чорт його візьми; невеликий тепер з нього хосен.

— Ба нї! Я йому обіцяв пощаду, коли правду скаже, — обзиває ся дїд Панас.

— То собі його візьми...

— Та в мене ще другий бранець — каже Непорадний.

— Якого біса тобі з бранцями воловодитись?

— То якийсь знатний, обіцяв окуп...

— Давай його сюди!

За хвилю привели Татарина перед сотника. Се був молодий і гарний Татарин. Одежа на ньому була богата.

— Як тебе звуть? — питає Недоля по татарськи.

— Я Мустафа-аґа, син Ібраґіма, ханського Девлет-Ґірея — сказав гордо Татарин.

— А я тобі кажу — обзиває ся оден козак, — що ти чортів син, а твій Магомет і твій хан чортови братами приходять...

— Не сьмій, ґіявре, зневажати його сьвітлости хана ханів, бо він вас всїх переріже або в полон візьме — крикнув люто Татарин і затупотїв ногами.

— А заки ти йому се скажеш, то підеш ік твому дядечкови у пекло — відрубав козак і брав уже за шаблю.

— Тихо! — гримнув Недоля: — Не твоє дїло; не твій бранець! — Тихоне!

До сотника приступив молодий гарний козак.

Вони навантаженими возами недалеко заїдуть до завтра... Здогонимо...

Павлусь успокоїв ся. Він приляг біля Петра при ватрі і кріпко заснув.

В козацькому обозї стали огнї пригасати. Усе притихло, хиба вартові перекликали ся.

Козаки посхапували ся, як іно на сьвіт стало заносити ся.

Вони помолились і взяли ся хоронити побитих товаришів. Яма вже від учора була готова.

Позносили козацьких трупів і поукладали рядком.

Кожен прощав ся з товаришем. Оден козак прочитав над трупами молитву, і тепер стали складати їх на дно ями так обережно, як мати вкладає скупану дитину в колиску. Голови повкривали червоною китайкою. Біля кожного поклали його збрую, перехрестили і стали мовчки засипати землю. Кожний козак вкинув бодай грудку землї.

Тепер стали засипати землю, обкопуючи її довкруги, поки не станула чимала могила.

Татар нїхто не хоронив. Їх трупів полишили вовкам і гайворонам на жир.

З сеї битви добули козаки чимало користи. У Татар знайшли богато червінцїв, талярів, піймали більш сотнї добрих коний і забрали татарську збрую.

А Непорадний водив ся зі своїм Татарином, що так ізнеміг ся, що ледви лазив. Мотуз, що був ним звязаний, вїдав ся йому в тїло.

Побачив се Недоля.

— Семене, та пусти його ік чортовій мамі! Не маєш красшого дїла, як його пильнувати? Ма базарі його не продаш, бо ми людьми не торгуємо.

Непорадний розвязав йому руки:

— Йди собі, куди хочеш!

Татарин кинув ся тепер на останки їди і повилизував усї казанки. Він був опять веселий, мов дитина.

— Я би остав з вами — каже Татарин до Недолї.

— Проз мене оставай! А чи приймеш християнську віру і відречеш ся свого Магомета?

— Хоч би і зараз! — каже Татарин: — Бог оден...

— Дайте йому, хлопцї, збрую і коня татарського.

Татарин радів дуже. Він не надїяв ся та-

режно з кишенї ножа і найблизшому товаришеви розрізав мотуза. Ніж пішов по руках, а сторожний Татарин і не догадував ся нїчого. Поглянувши на бранцїв, що лежали у купі не рухаючись, він пішов далї. Бранцї однак не рушались, дожидаючи слушного часу. Та в тій хвили пригнало в кіш кількох Татар і стали щось балакати. Від того в коши наче запалило. Татари сїдали на вози і стали рушати з місця.

Бранцї посхапували ся і гурмою скочили над беріг ріки в камиш. За ними пігнало багато і таких, що не вспіли розвязати рук. Татари бачили се, та не було часу їх ловити. Вони втїкали з тим, що остало ся.

Сї, що не вспіли втечи, мусїли тепер бічи як собаки попри татарські конї; а хто не здужав, тому зараз відрубували голову, коли нагайкою не могли його підогнати...

За хвилю осталось лише подоптане місце, де стояв татарський кіш.

Втїкачі сидїли тихо в камиши, боячись промовити слово. Вони не знали напевно, що стало ся. Може ще поганцї вернуть ся? Догадували ся, що була стріча з козаками; та хто побідив?

Позаду ватаги їхав Тріска. Нараз Тріска завернув півкругом коня і станув проти Татар. Підчас погоні Татари помішали ся трохи. Деякі коні висунулись наперед.

Тріска першому стрічному Татаринови відрубав голову. Вона впала в траву; а кінь пігнав з Татарином дальше. Він все ще держав шаблю в гору, поки не звалив ся з коня. Нога остала ся в стремені, і так поволік його кінь у степ.

Біля Тріски збирала ся купа Татар щораз більша. Він рубав на оба боки, стелячи землю навкруги себе трупом.

З того одна часть татарської сили здержала ся.

Втікаючі козаки зміркували, що щось стало ся. Оден оглянув ся і крикнув:

— Пробі, хлопці! Ватажко між Татарвою... Хто в Бога вірує, не даймо!

Який десяток товаришів завернули коний і пустили ся Тріску виручати. Вони бачили, як Тріска увихав ся, рубаючи поганців. Та заки добігли, побачили як Тріскі зломила ся шабля, і відразу кілька шабель татарських упало на його голову.

Козаки охнули. Не було вже чого їхати тай не було і як, бо їх стали окружати Та-

лих дітий окремо, жінок та козаків теж окремо. Усїх сторожили пильно і не розвязували їм рук. Гіршу часть добичі вели на мотузах попри коні.

Бідні бранці були страх помучені і мали велику спрагу. Коли Татари розложили ся кошем, кожен бранець приляг на траву, де стояв. Між тими, що йшли пішки, був і Степан Судак, Павлусів тато. Без шапки і босий, в одній свитині, зі звязаними руками. Він приляг на траві.

Татари кинули їм як собакам якоїсь паляниці, і кожен пішов до шатра. Степан не знав, що стало ся з Ганною та Палажкою; не знав, чи вони живі, чи в неволи. Він волів би, щоб їх вбили. На спомин неволї у нього завмирало серце з болю. Така неволя гірш смерти. А він лежав тут безрадний.

Лежачи так, він сїпав з усїєї сили мотуза та тим ще більше затягав узол. Даремна праця. Степан повернув ся боком, відтак горі спиною і, буцїм то жуючи паляницю, став зубами розмотувати мотуза. На його радість узол попускав щорав більше. Степан оглядав ся на сторожного Татарина і розмотував зубами узол. Вкінци почув свої руки свобідні.

Не рушаючи ся з землї, він виймив обе-

кого кінця і почував себе дуже щасливим. Скочив між татарські коні і віднайшов зараз свого. Обняв його за шию і став пестити. Кінь пізнав зараз свого пана.

— А гов, свату, не руш! — кликав Непорадний: — Се моя добича, не дам!

Татарин і не гадав пускати коня. Він вискалив зуби і затиснув кулак.

— Згода! — гукав Недоля: — За сього возьми собі два татарські.

— В похід! — командував Недоля: — Прямо на татарський кіш!

V.

Татарські бранці, що були в коши, зміркували зараз, що воно щось робить ся, як іно почули свиставку, а Татарва кинула ся до коний та збруї і вийшла з коша. Вони догадували ся, що десь недалеко мабуть козаки, і в них блисла надія, що може їх відібють. Вони почули татарський боєвий оклик та зараз і побачили, як осталї Татари стали звивати свої шатра, запрягагати вози та татарські арби. Татари пороздїлювали бранців після того, що вони були варті. Дївчат та ма-

тари. Завернули опять коний і стали пробивати ся поміж поганців. Татари роз'їли см мов пси і стали їх рубати...

Отже двох чи трьох вспіло втечи; решту всїх зарубали.

Тепер Татари пустили ся в погоню за прочими. У них були ліпші коні. Мустафа завзяв ся не випустити нї одного.

Козакам стало круто. Татар було чи не триста, козаків остало сорок. Вони готовились вже на певну смерть, і кожен молив ся Богови в страшній тревозї. Татари сформувались в подовгасту масу і вже досягали втікаючих з усїєї сили недобитків.

Одному козакови кінь спотикнув ся і впав; його сердегу розтоптали татарські коні. А поки те, Недоля заходив ся привитати Татар. Він розділив свою сотню на дві части і поставив їх лицем до дороги, куди мали втікати Тріска в своєю ватагою. Для більшого розгону лишили між собою віддаль шістьсот кроків.

Татари такі були певні побіди, що й не дивились по бокам. Вони гнали вперед, мов хорти за серною.

Як же наблизили ся до того місця, Недоля дав умовлений знак. Козацтво рушило

Непорадний виймив шаблю і вяв її в зуби, руками звивав аркан, поки не доїхав до Татарина та втяв йому голову.

— А у мене піде воно скорше — заговорив біля нього дід Панас, прицїлив ся і стрілив в найдальшого Татарина.

— Коби так наряжав нам хто рушницю! — каже Непорадний; — А то я борше мій шнурок розмотаю.

Вороний пігнав вихром, а Непорадний складав аркан, поки знов не пустив його на голову Татаринови.

Повторив так кілька разів. Богато козаків розпустили теж свої аркани, а деякі стріляли з рушниць.

Погром Татарів на цїлій лінії.

Непорадний піймав ще одного Татарина. Кінь шарпнув, а Татарин розняв руки і впав на землю.

Татарин успів розсилити петлю, щоб його не задушила. Над ним стояв уже Непорадний в піднятою в гору шаблею.

— Не забивала мене, козак... Татарин дав гроші, много волота син Девлет-Гірей — лепетав Татарин, заслонюючи себе руками. Непорадний задержав ся... Се був татарський ватажко. На те вказувала його богата одежа.

Усї козаки реготались, аж за боки брали ся.

— Сей Татарин для нас важнїйший, чим сьогоднїшна побіда — говорив Недоля півголосом до діда Панаса: — Полковник наказав менї непремінно достати якого знатного Татарина. Від нього гадає полковник дізнати ся дещось про наміри орди...

На те все дивив ся Павлусь. Він перший раз дивив ся очима на битву з Татарами. Він побачив те, що дідусь йому розказував, і се показало ся правдою. Тепер Татари не видали ся йому так страшними, як учора. Козаки сильнїйші. Коли б так було вчора, не були-б вони вбили дідуся і маму і не були би взяли сестри в полон.

І в нього вступила надія, що козаки відібють ще і тата й сестру... Та коли се буде? Павлусь рад був, щоби зараз погнали козаки і розбили Татар до решти та освободили би полонених.

Про те заговорив він до Петра.

— Так не можна, братчику — говорив Петро: — Пан сотник знає, що йому робити, і так буде, як він хоче. Потерпім до завтра. Онисько казав, що татарський кіш великий.

— Як засьвітає, візьмеш десяток козаків і поведеш отсего бранця в Лубни та віддаси його пану полковникови. Розкажеш усе, що було, та не забудь поклонити ся гарненько. Гляди, щоб не втік, та щоб його приставили живого, та цїлого.

— Ба, а мій окуп? — каже Непорадний: — Се мій бранець...

— Добре! Скажи, Тихоне, пану полковникови, що окуп прийде козакови Семенови Непорадному... Тобі, Семене, так ліпше, чим возити ся з Татарином, мов циганови з медведем...

— Воно й правда! — успокоював себе Семен. Він став перелічувати на пальцях: „володїтись з ним, годувати, пильнувати...“

— А ще тобі при нагоді голову відріже — докинув хтось з гурту...

— Ну, працюй, пане аго! — говорить Семен Татаринови: — Поклонись гарненько твому батечкови... ось забув, як його величають; та чорт його бери... та вже ти на мене не серди ся... воєнне, знаєш, дїло — говорив Семен з повагою, кланяючись Татаринови шапкою: — Та ще спасибіг, що ти менї, а не кому другому попав ся...

— Вставай! — гукнув Непорадний.

Татарин підвів ся, а козак звязав йому руки і повів між своїх.

Битва скінчила ся. На побоєвищу лежали трупи людий і коний. Козаки стали добивати ранених. Другі пігнались з арканами по степу ловити наляканих коний без їздців...

Поміж козаками їздив на своїому кони Недоля, оперши ся рукою під боки, і порядкував.

— Де Тріска? — питає.

— Він поляг перший — відповіли козаки: Він здержав на собі цїлу татарську наваду.

— Треба його відшукати...

Та його вже віднайшли. Лежав на дорозї, куди гнались Татари, та ледви дихав. Дїд Панас вже порає ся біля нього. У Тріски була порубана голова та поломані ребра і ноги. Сюди приїхав Недоля і зліз з коня. Тріска ще дихав. Він отворив очи...

— Прости менї, брате! Я тебе обидив — сказав до нього Недоля.

— Аби менї... Бог... так... простив... мої гріхи — простогнав Тріска: — Молітесь... братчики...

Він сконав.

Сонце вже заходило та озарило своїми червоними проміннями закрівавлений степ...

КАЛЄНДАР.

ЖОВТЕНЬ.

Ч. ст.	Дні	Руські сьвята
24	Четвер	Филипа
25	Пятн.	Андроніка
26	Субота	Карпа муч.
27	Неділя	22. Параскеви
28	Понед.	Лукіяна
29	Вівтор.	Льонгина
30	Середа	Андрея

НОВИНКИ.

Знов нові ошусти. На днях арештовано в Ню Йорку якогось „банкира" Йосифа Іберала (Ueberall), австрійського підданого, котрий натягнув литовських і польських робітників на суму 40 тисяч долярів. Проти сего ошуста внесено до суду 3 скарги. Заступник прокуратора Джемс А. Делегенти (Delehanty) забрав сю справу у свої руки і поставив ся о те, що судія Свани зажадав від обжалуваного $10.000 поруки (bail). Іберал не міг ніде вистарати ся такої поважної суми і через те опинив ся в міськім кримінали (Tombs) аж до часу розправи. Австрійський конзуль, переглядаючи книги арештованого ошуста, прийшов до заключеня, що проти него буде внесено протягом двох місяців найменше 25 скарг. Секретар австрійського конзуляту, п. А. Граупандмаєр, котрий сею справою інтересує ся, просить нашу Редакцію, щоби про сю річ оповістити в „Свободі", а коли котрийсь з читачів сеї часописи належав колинебудь до „клієнтів" (костумерів) Іберала і був через него ошуканий чи покривджений, нехай зголосить ся з своїми претенсіями до висше згаданого заступника прокуратора, або таки до австрійського конзуляту, а там знайде потрібну пораду і поміч.

Іберал прибув до Ню Йорку в 1906 р. Перед тим сидів 2 роки в кримінали в Австрії. Він отворив свій офіс під ч. 31 Broadway, де були давнійше бюра австрійського конзуляту, і через те мав вже з самого початку доволі численну клієнтелю. Він занимав ся посилкою грошей до старого краю, виготовлюванем всяких контрактів і повновластий, ріжнородними правничими порадами, шифкартами і т. п. справами. Усі гроші, які легковірні люди у него складали, Іберал ховав до своєї кишені і уживав сьвіта... Коли усі ґалганьства сего „банкира" почали виходити на верх, провориний жидок відпродав свій „бізнес" Александрови Борисови, що пішов також слідами свого попередника. Мантійство не могло укривати ся довго і Борис ожидає тепер карного засуду за всі свої нечисті справки.

Минувшість Іберала за час шістьлітного побуту в Америці є дуже бурлива. Його кілька разів процесували і карали і знов пускали... В послідних часах він укривав ся перед властями, але по щож детективи?... Пана Йося, великого адвоката і доратника всіх славянських народів, зловили і осадили за решітко. Нехай, допустім, його посадять на електричний столець, — то який з того хосен покривдженим імігрантам? Хто верне бідним людям 40 тисяч долярів?...

Немила назва. Се, що в привітній депеши цісаря Франца Йосифа до комітету коломийської виставі ужито вислову „українсько-руський нарід", викликало велике невдоволене не лише між нашими москвофілами, але і між Москалями. Віденський кореспондент „Нового Времени" вислав з того приводу довжезну телеграму до своєї часописи, в якій розказує про терпіне галицьких „русских" (м. ин. про замикане русских шкіл, яких — як звісно — в цілій Австрії нема), а про напоране Українців. Притім зазначує сей кореспондент, що при вступленю цісаря на престол називано український нарід в Галичині: „Руссен", опісля знов аж донедавна „Рутенен", а тепер вже „Українер". Сей факт, що вперве з висоти престола названо український нарід „украинский", вважає кореспондент „Нового Времени" важною подією.

Польська господарка. У Львові приключив ся случай дуже характеристичний і знаменний. Ото один властитель фабрики дахівок у Чехії, чоловік мілїонового майна, почав одержувати з Галичини зажаленя, що кілька разів хтось замовив у львівській філії тої фабрики дахівки для свого дому, тілько разів одержував їх не на час і поукладали їх робітники сьої філії способом цілком невідповідним або в невідповіднім речинци. Обурений тими зажаленями згаданий чеський мілїонер перебирає ся за робітника, за т. зв. монтера та приїздить із другим монтером і стає до праці у Львові в означений день, в котрім після умови, фабрика мала достарчити дахівок і двох монтерів, а львівська філія веденa Поляком, мала достарчити робітників до праці. Монтери прибули о 6-ій годині рано на будову, але робітників не було. Підмайстер кермуючий будовою, дав чеським монтерам до помочи своїх робітників. Монтери укладали цілий день дахівки, а вечером зголосили ся до президентації фабрики і заявили, що не мали робітників до помочи та просили о них до роботи на слідуючий день. „Пощо спішити ся! — відповів управитель репрезентації. — Я маю тут півднеу „фушерку", зробіть її мені передтим." — Добре! Зробили рано слідуючого дня „фушерку", а пополудни пішли знова на тамту будову, але помочі знова не було, а підмайстер не хотів уже дати своїх людий. Тоді монтери заявили, що довше не можуть тратити часу та попросили підмайстра списати протокол. Сей згодив ся на се, бо то було в його інтересі. Списали протокол, підписав його підмайстер, підписав його потім один монтер, підписав вкінці й другий. — „А то що! — спитав підмайстер. — А ви відки приходите підписувати фірму?" — „Бо я властитель фірми!..." Здивоване. — Чоловік посідаючий кілька мілїонів майна працює два дни як звичайний робітник на се лише, щоби переконати ся, як дуже безсовісним є його польський репрезентант. І переконав ся про польську господарку, а Поляк мав нагоду пізнати характер чеського промисловця.

Повінь в Мараморощи. Безнастанні дощі наробили страшно богато шкоди по гірських околицях Угорщини, але найбільше потерпіли жителі долин Мароша й Самоша, Мадяри й Русини, в Семгороді та долині Верхної Тиси від Ясіня до Сиґота, де живуть мараморошські бідаки Руснаки. На полях всі засіви в болоті, а картофлі погнили таки в землі. Тяжкий рік навістив їх, а неустаючі повени забирають їм не тілько поживу, але вже й людські душі. В охресности Ясіня на пр. набули полонинські ріки настілько води, що всякі взаємини з обох берегів унеможливлені так, що люди побоюють ся забирати ся в гори. Ясінський господар Михайло Гуцулєк примушений був все таки до якоїсь орудки й вибрав ся в полонину, покинувши дома жінку й троє дітий. Не вертав він з гір через дві доби, а тут почав знова ляти дощ. Бідна жінка все бідкувала ся, чи не пастигне її мужа якась пригода. В одній неприпітній хвилині вибрали ся два більші хлопчики з хати та рука в руці спінились в ліс поза дуже прибулу ріку Лопушанку по свойого батька. Мали перейти кладкою, але в її середині один з них оморочив ся і бухнув у грізно хвилюючу воду. Саме тогди наспіла й їх мати з немовлятком на руках. Нещасна мати йойкаючи відхопила за смерть перепуджену другу дитину з кладки, а сама безпомічно мусіла приглядати ся, як хвилі несуть зі собою малєньке тіло потопаючого хлопчика. Мусіла вернути ся до дому, куди прибув незабаром і чоловік. Участовав ся він в страшнім приняттю: жінка його з переляку збожеволіла.

Розбишацька шайка. Вже від довшого часу ходили чутки, що в горах Велєбіт, у Дальмації, товче ся розбишацька шайка, яка нападає на подорожних і обрабовує їх. Та сим поголоскам ніхто не вірив. Аж недавно тому трафив ся сумний випадок, який може поведе на слід розбишаків. 18-літний хлопчина на імя Заборац йшов пішки лісом через Велебіт до Дальмації. По дорозі напали на него розбишаки і домагали ся, щоби дав їм гроші. А як той сказав, що в него нема ні шелюга при души, звернули вони його на землю, перерубали горло і почали обшукувати; але зараз переконали ся, що хлопець правду говорив. Думаючи, що хлопець вбитий, лишили вони його на дорозі, а самі пішли. Тим часом рано прочуняв ся хлопець і з тяжкою бідою приволік ся до поблизького села. Але тому, що мав перетяте горло і не міг говорити, зажадав кавалок паперу і списав цілу свою пригоду, при тім списав і рабівників. Було їх чотири. Повбирані в червоні фези, чорні манти, з намазаними лицями. Кождий з них мав рушницю і два величезні ножі за поясом. Жандармерія слідить за розбишацькою шайкою.

Смерть через приписи. Кондуктори віденських трамваїв дістали розказ, що не сьміють брати до возів людий з пакунками, бо вони заваджають другим подорожним. Та сї приписи стали причиною смерти бідного жовніра. Інфантерист Гасан Негїч з Босни, що служив у Відни, тяжко хорував і дістав відпустку, щоби поїхав до дому. Та по дорозі не хотів його приняти кондуктор на трамвай, бо він мав маленький жовнярський куферок. Бідний жовнїр з тяжкою бідою доніс куферок до двірця, упав тут знеможений і вже більше не встав. Лікар ратунквого поготівля ствердив вже лиш смерть нещасного через удар серця. Оттак марно гинуть людські діти через панські примхи.

Крадуть як круки. При російськім православнім епископстві у Вильні відкрито величезну дефраудацію, якої допустив ся о. Гапанович в спілці з трьома консисторськими урядниками. Всїх дефраудантів арештовано. Гапановича випущено на волю за кавцією в квоті 50.000 рублів.

Хитрий рабівник. Може дві неділи тому назад найдено в Юденбургу в Стирії тіло незнакомого чоловіка без голови, без рук і без ніг. Показало ся, що то труп торговця кіньми Шварца, якого вбив 40-літний різницький помічник Домінїк Польц і зрабував йому 2200 корон готівки. Щоби убийникови не могли прийти на слїд, телєграфував він з кількох міст іменем Шварца до його родини. А щоби тїла не пізнали, то повідрубував він голову, руки й ноги. Голови ще й до тепер не можуть найти. По рабівнику також слїд пропав.

Директор банку фальшівником монет. В Благовещенську на Сибірі арештовано директора міського банку Семерова, який належав до ватаги міжнародних фальшівників гроший. Арештований вндав за час своєї злочинної практики кілька мілїонів в підробльованих 100-рублевих банкнотах. Ся ватага мала філії в Росії, Сибірі, Конгресівці (російській Польщі) і Фінляндії.

Той, що російського царя надув. Російські часописи стягають заслону з прикрої сензації. При нагоді недавно гучно зааранжованих бородінських національних торжеств найдено якогось старця, що удавав ветерана походів Наполеонських. Петро Лаптев, після своєї метрики, мав числити аж 118 років життя. Його представлено й цареви, який обдарував його срібним годинником та дожитєвою пенсією. Тепер, коли сьвята вже минули ся, виявило ся, що старий кацап основно одурив і царя і цілу Росію. З місця його уродженя, Свинцян, вийшла вістка, що дідусь метрику сам собі „поправив", бо має дійсно лише 81 літ, отже за часів Наполеонських він ніяк не міг бути на сьвіті. Колиб він був справді 118-літним стариком, то виходилоб нове чудо — іменно був би о 4 роки старшим від свого рідного батька. Виявило ся й те, що Лаптев ніколи не служив при війську.

Тайфун. Японію навістив на днях тайфун, тоб то буря, яка шалїє в осени на морських просторах між Америкою, Азією і Австралією і затопляє нераз кораблї, а передовсім наносить нераз страшні шкоди прибережам. В році 1896 тайфун, що шалїв на північнім березї Япану, затопив филями моря 30.000 людий. Останний тайфун був найстрашнійший від 50 літ. Як тимчасово доносять телєграми, в місцевости Гіфу згинуло 262 осіб, а ранених 2283, три кораблї пірнуло, а кілька винесено на сушу. В Озака знищив тайфун дві тисячі домів.

Сліпий адвокат. В Казани (Росія) є сліпий адвокат Бірілєв. Ослїп він з малку, але батьки дали йому осьвіту і хлопець добре видержав еґзамини на сьвідоцтво зрілости. Далї він слухав викладів на правничім факультеті в казанськім університетї і з царського дозволу зложив еґзамін. Тепер його можна постійно бачити в судових інституціях. Часто виступає в розправах. З ним все ходить його секретар. В суді він робить замітки літерами для слїпих.

Сумна статистика. В часї від 1819 до 1910 року поповнено в Австрії 189.-219 самовбийств.

Демонстрація слїпців. Улиці Льондону представляли сими днями цікавий вид. Ішов ними похід слїпців на площу Трафальґар, де відтак виголошено ряд промов на тему „слїпоти властий", які не хочуть бачити терпіня слїпця. Слїпі мущини, жінки й дїти ішли, тримаючи ся за руки під проводом одного з табору видючих людий, за походом ішло богато цїкавих. Серед бесїдників було двох слїпців. Віче домагало ся заложеня технїчних шкіл для слїпців і занятя в спеціяльно для них уладжених міських і державних заведеннях. Бесїдники звертали вкінци увагу, що заосмотрене на старість повинно бути більше для слїпих чим для видючих.

Походжене Мадярів. Старий дослїдник мадярської історії Герман Вамбері зладив новий науковий твір. Вамбері опрокидує дотеперішні міти (старинні перекази) про побідний похід Мадярів під начальством Арпада на Угорщину та про здобутє їх нової вітчини. Сей учений уважає Мадярів мішанцями угро-фінського елєменту зі середно-азійськими Турками і то такими, що дві третини припадає на турецький елємент. Мадяри не йшли на Угорщину через нинїшну Галичину і Карпати, як о тім все ще говорить ся і пишеть ся, але, як усї Монголи, йшли вздовж Дунаю. Імя Арпад є прозвищем особовим, але означає тілько вожда. Ріжні угро-фінські племена і турецькі елєменти кочували по полудневій Европі, аж врешті зійшли на угорську рівнину, поселили ся тут і допера злили ся в один народ.

Горніть ся, Родимці, до Руського Народного Союза, бо се найбільша наша організація на чужині!

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америцї і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америцї на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.50
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всеґда з гори.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий мони ордер. Мони ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

= За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі“, Редакція не відповідає.

Відповідь приятелям з „Америки“.

На сегорічну конвенцію Р. Н. Союза ждали всї дуже нетерпеливо. Люди, ворожо настроєні до сеї орґанізації, сподївали ся, що вона буде дуже бурлива, що прийде на нїй до авантур і т. д., що взагалї ся конвенція підотне в корінн Р. Н. Союз і він з часом розлетить ся. Нові орґанізації вже заздалегідь затирали собі з радости руки і тїшили ся, що легким коштом загорнуть до себе цїлі маси членів. Але прийшла конвенція, і їх надії розвіяли ся... Замість авантур — спокій і розвага; замість ноконвенційного невдоволеня — загальне одобренє. Радість наших „приятелів“ обернула ся в смуток, а дальше огорнула їх лють, чому стало ся не так, як вони собі наперед укладали. І стали шукати за винником і знайшли його в моїй особі, бо я перепроваджував конвенцію. А вже найбільша лють обхопила їх тодї, коли довідали ся, що конвенція вибрала мене духовним отцем Р. Н. Союза!

Проводити конвенції, що складає ся з 250 людий; уважати на перебіг обрад; памятати, що хто говорить, яке дає внесенє і т. д.; уважати, аби одна і та сама річ кількома наворотами не перемелювала ся; не дозволити втягати особистих справ до справ загальних Р. Н. Союза; не допускати до роз'ярування умів, а до того маючи на салї деяких делеґатів, котрі не прийшли працювати спільно для добра Р. Н. Союза, але сповнити свою спеціяльну місію; і все те серед страшенної спеки — се не належить до приємности, і такого „гонору“ я не желав би навіть найбільшому свому ворогови. А що деякі делеґати мали спеціяльну місію, можна було пізнати зараз в часї першого засїданя. Біда, що вони завчасу виявили свої пляни... Проти них ужило ся такої медицини, яку самі собі приписали — і се помогло!

Та коли сї люди не могли пошкодити Р. Н. Союзови в часї самої конвенції, то старають ся тепер бодай осьмішити і понизити її ухвали. Перед в тій акції веде українська католицька часопись „Америка“, орґан новозаснованого „Провидїня“. „Америка“, часопись католицька і на скрізь християнська, здавало би ся, повинна писати саму правду, а з її сторінок повинна плисти вирозумілість, згода і любов; але вистарчить перечитати послїдні числа сеї ґазетки, щоби набрати зовсім иншого переконаня.

В ч. 7-ім „Америки“ появила ся критика якогось „В. Д.“, котрому все, що конвенція Р. Н. Союза ухвалила, не до вподоби. Там, аби осягнути рекорд, дали „великанську“ суму на галицьку „бідну школу“, — тут знов якась „диковина“. І не до вподоби п. В. Д., чому конвенція ухвалила принимати до Р. Н. Союза всїх Русинів без огляду на їх місце уродженя; обряд і віру, та чому Р. Н. Союз свою сьвітську, народну роботу опирає на засадах віри Христової. Йому також не до смаку, длячого Духовний Отець має юрисдикцію, і по що взагалї той уряд конвенція затримала. Він і з того невдоволений, чому Р. Н. Союз, не спитавшись анї не порадившись його, забрав ся до просьвітних справ — словом, все стало ся не так, як би то він хотів.

На те все не варто би й відповідати, бо шан. критик, В. Д., руководить ся відай якоюсь ненавистию. Єсли би він мав добру волю критикувати, то був би пождав, аж протокол печатаний в „Свободі“ скінчить ся, і з него дізнав би ся, які взагалї обовязки має Духовний Отець Р. Н. Союза, і чому так а не інакше ухвалено. Вкінци він повинен був застановити ся лїпше над тим, що вже було доси писано в „Свободї“. Але сего п. В. Д. не зробив, а що і редакція „Америки“ приняла його „критику“ без застережень, тож не можна лишити сеї справи без ніякої відповіди.

Католицька „Америка“ чогось дуже незгідлива. Хоч не довго вона істнує, а вже посварила ся з „Rusin-ом“. Та видко, що сеї сварки її ще за мало, бо починає задирати ся поволеньки з Р. Н. Союзом. Зараз по конвенції Р. Н. Союза „Америка“, не могучи укрити свого невдоволеня, назвала загально „духовних управителїв“ деморалїзаторами народа. Але що мій уряд носить назву „духовний отець Р. Н. Союза“, а понадто я знав, що „Америка“ поклала собі за цїль ухристіянїзувати наш нарід, т. є щоби руський нарід переняв ся наукою Христа і після тої науки жив, та що в той сам час вели ся тут в Америцї два скандальні процеси, — отже думав я собі: „Америка“ мусїла хоч про людське око скартати негарні учинки своїх хлїбодавців і назвала їх — духовних управителїв парохій — деморалїзаторами народа, неначе хотїла їм сказати: всеч. отцї! єсли хочете других научати, приводити до Христа, то принайменше самі не давайте злого приміру своїм житєм! Отже я, не почуваючи ся до того рода управителїв, змовчав.

Але тепер, коли „Америка“ довідала ся, що конвенція Р. Н. Союза ухвалила, не мішати ся зовсїм до справ церковних і обрядових, а взяти ся до народної роботи і той наш нещасний нарід, розбитий кордонами і горами, поділений обрядами і вірами, згуртувати під один прапор, зібрати його в один сильний гурт і принайменше хоч на тім однім народнім поли спільно працювати для добра того поневоленого народа, а всю ту народну роботу на поли просьвітнім а там дальше на поли економічнім, одним словом, всю сьвітську роботу оперти на засадах науки Христової, — то здає ся менї, що кождий щирий Русин повинен би з того бути як найбільше вдоволеним. А щоби та народна робота не пішла часами проти Бога, на се є установлений духовний отець. І кождому була ся річ зрозуміла і ясна, лиш критикови з „Америки“ В. Д. вона не подобала ся і він назвав се „диковиною“, та питає, якого ми Христа розуміємо!? — Се вже не критика, а напасть.

Р. Н. Союз не противить ся закладаню більшого числа орґанізацій і не хоче виступати проти жадної з них, бо народа нашого не з'орґанізованого є еще дуже богато, то-ж кожда нова орґанізація має поле широке і вільне. Але то одно мусить ся сказати: єсли „Провидїнє“ хоче жити, а не піти слїдами „Християнської Любови“, нехай не дозволить пописувати ся в своїм орґанї таким добродіям, як „В. Д.“ Такою критикою „Заокеанська Русь“ загирила в своїм часї „Християнську Любов“; така сама критика може пошкодити і новооснованому „Провидїню“.

Р. Н. Союз видів занепад свого народа тут в Америцї а дальше і цїлковиту його загибіль, тож поклав собі на сегорічній конвенції за задачу, займити ся руською молодїжию — нашою будучностию. А до виконаня сего дїла покликав осібних людий (просьвітну інституцію), котрі на певно не схотять затримати лиш самим собі патент спасителїв нашого народа, але противно: хоч Р. Н. Союз дав початок і буде удїляти матеріяльної помочи потребуючим, то ся інституція зверне ся, а може вже й звернула ся, до всїх доброжелаючих членів і орґанїзацій нашого народа, щоби не відмовили своєї помічної руки до сьвятого дїла, але спільними силами ратували наш нарід і наші дїти тут в Америцї.

Національні вороги роздирають ризи, що конвенція Р. Н. Союза ухвалила підпомогти грошево руські школи в старім краю, і як той Юда, плачуть, на що „гибель сія бысть“; але те їх невдоволенє можемо принайменше зрозуміти і оправдати. Но як може українська католицька „Америка“ кинути хоч тїнь проти сего, підсуваючи конвенції Р. Н. Союза не якусь щиру волю допомочи свому нещасному краєви, але осягнути пустий рекорд, коли пише: конвенція ухвалила дати таку „великанську“ суму гроший, як 3.000 (словом три тисячі) дол. на галицьку „бідну школу“ (правда, що бідна, але тим самим рідна і дорога кождому руському серцю!) — се вже годі зрозуміти! Чи може критик В. Д. хотів тим заглушити свою совість, котра не дає йому спокою, бо він сам не дає ніякої лепти? Се відай найправдоподібнїйше! Бо хоч як руський нарід в старім краю бідний, а через недавну цїломісячну слоту грозить йому і голод, то номимо сего на свої школи для своїх дїтий від уст собі відойме, виречеся всїх приємностий: тютюну не закурить, склянки пива не випє, на забаву не піде, а все те пожертвує на свої школи, яких польський уряд не хоче йому дати (хоч повинен!) за його власні податки. І всякі жертви суть для него за малі, і хоч приходить ся річно добровільними складками зложити 300.000 (словами: триста тисяч) корон, або близько 1.000 кор. на день на свої руські школи, то нїхто не каже, що се „великанська“ сума. Але добре то кажуть: хто дасть, як не бідний. Бідний добре знає, що то нужда, що то потріб, і хоч сам мало має, то і з тим поділить ся і принесе на жертвенник „Рідної Школи“. Нехай, каже, хоч нашим дїтям сьвіт розяснить ся, і нехай вони не бідують так тяжко, як ми темні бідуємо. І жертвує!

Ми кріпко віримо, що наш нарід на ніякі бесіди та „критики“ не буде оглядати ся, і не дасть, не допустить, аби наші руські школи в старім краю поупадали. Наш нарід памятати буде за старий край, а притім і за свої рідні дїти в Америцї не забуде! І як щедро й охотно складають тепер наші люди на школи в старім краю, так ще охотнїйше і обильнїйше попливуть жертви на руки „Просьвітної Комісії Р. Н. Союза“ для руських дїтий в Америцї.

А чесному критикови В. Д. раджу: єсли він сам не любить дати якої лепти на народні цїли, нехай радше пильнує вже свого ідеалу (уживаючи його власних слів): при звуках музики заїдати смачно чималий кусень Sirloin Steak-у і забавляти ся з Maedchen fuer alles, а справи Р. Н. Союза, котрого певно і членом не є, і його Духовного Отця — нехай лишить в спокою.

о. Д. Хомяк,
Духовний Отець Р. Н. Союза.

Справоздане

з засїданя „Просьвітної Комісії“, вибраної на XII-ій Головній Конвенції Р. Н. Союза в Wilkes Barre, Pa.

На XII-ій Головній Конвенції Р. Н. Союза вибрано — як відомо — „Просьвітну Раду“, до якої покликано отсих сїм членів: Д-ра В. И. Сїменовича, п-ню Е. Струтинську, о. В. Балога, п. Д. Андрейка, Д-ра І. Копистянського, п. А. Горбаля і п. Ю. Павчака.

На перше засїданє сеї „Просьвітної Ради“, що відбуло ся у власнім домі Руського Народного Союза в Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 10-го жовтня с. р., явили ся всї повисші члени окрім п-нї Струтинської, котра оправдала свою неприсутність недугою.

Предсїдатель Р. Н. Союза п. Д. Капітула отворив засїданє, привитав членів, пояснив цїль зборів і покликав до переведеня обрад Д-ра Сїменовича. Др. Сїменович, обнявши провід, покликав на секретаря д. Андрейка. По обширнїйшім поясненю і зазначеню великої ваги отсих зборів через предсїдателя Д-ра Сїменовича, приступлено до порядку дневного і ухвалено слїдуюче:

А) Справи просьвітні.

1. „Просьвітна Комісія“ (назву „Просьвітна Рада“ закинено) остає при Р. Н. Союзї, але яко тїло віддільне і в своїй діяльности независиме.

2. Назва сего просьвітного комітету є: „Просьвітна Комісія Руського Народного Союза в Америцї“. По анґлійськи: „Commission of Education of the Little Russian National Union of America“.

3. Цїли „Просьвітної Комісії“ суть: Згуртувати коло себе цїлу Американську Русь без ріжниці на її погляди, піднести її під зглядом просьвітним, патріотичним і економічним, та стати постійним чинником культурної сполуки між Америкою а старим краєм.

Дальше обговорювано подрібно цїль і обсяг діяльности „Просьвітної Комісії“ та ріжні средства, ведучі до осягненя намірених цїлий, і по обширнїйшій дискусії ухвалено ось таку початкову діяльність сеї Комісії:

4. а) Зорґанізувати русько-американське учительство і завести одностайну систему науки по тутешних руських школах; б) орґанізувати нові руські школи і помагати поодиноким громадам в закладаню тихже; в) орґанізувати читальні по руських громадах в Америцї і подбати о їх постійний розвій; г) закладати і спомагати бібліотеки при всїх відділах Р. Н. Союза і инших українських товариствах в Америцї.

5. а) Заложити при Р. Н. Союзї центральну бібліотеку, у якій находили б ся всї наші видавництва з цїлої Руси-України; б) заложити при Р. Н. Союзї центральний архів і музей для Американської Руси, де складало би ся всї документи і річи, відносячі ся до житя і бутя американських Русинів.

В тій цїли постановлено віднести ся з просьбою до всього українського народу в Америцї, а особливо до всїх наших редакцій, громад, братств, товариств і ріжнородних кружків та видавництв, щоби вони надсилали „Просьвітній Комісії“ усї потрібні річи і тим способом підперли її культурні змаганя.

6. Постарати ся о виданє історії Американської Руси.

В тій справі ухвалено віднести ся з просьбою о поміч і пораду до Всч. оо. Дмитрова і Понятишина.

7. Виготовити відповідні теми на популярні відчити для читалень, та оголошувати конкурси на їх опрацьованє.

За приняті до друку праці платити ся буде такі ремунерації: а) за один відчит на лекшу тему 2 дол., 3 дол. і 5 дол.; б) за один відчит на труднїйшу тему 3 дол., 5 дол. і 7 долярів.

8. Розписати конкурс на написане оріґінальних, популярних штук

театральних з житя американьских Русинів, а також на опрацьоване популярних наукових книжочок, оріґінальних і перекладених.

За сї річи платити ся буде так: а) за праці оріґінальні по 3 центи (15 сотиків) від стрічки звичайної тісняйчтки і висше, після оцінки вибраної в тій цїли особної комісії; б) за праці перекладені по 1 центі (5 сот.) від стрічки і висше.

До комісії, що має оцїнювати над силані до друку праці, вибрано: Д ра Сїменовича, д. Струтинську і о. В. Балоґа. Окрім того Др. Сїменович, як предсїдатель „Просьвітної Комісії" має право покликати до сеї оцїнкової комісії по одному членова з инших українсько-руських Товариств, т. є. трох членів позакомітетових.

9. Виготовити шкільні підручники для тутешних руських шкіл.

Сю справу поручено осібній комісії, в якої склад входять отсї члени: д. Струтинська, д. Андрейко, д. Гвоздик, д. Гела і д. Стеткевич. Усї ті пять осіб суть з фаху учителями. Ся комісія має вже від тепер збирати і приготовляти потрібні на сю цїль матеріяли.

10. Приготовити матеріял до заложеня Товариства „Просьвіта" на американській землї і уложити відповідні статути.

Сю справу поручив Др. Сїменович о. Струтинському, руському пароходови в Шікаґо, Ілл.

11. Видавати що місяця популярні книжочки для народа.

12. Видавати часопись для молодїжи.

13. Заложити книгарню під своїм зарядом.

14. Оголосити в русько-американських часописах конкурс на наукові стипендії для незасібних Русинів (Русинок), замешкалих в Америці, котрі мусять бути членами Р. Н. Союза і мають уміти читати і писати по руськи.

Стипендії уділяти ся будуть тільки таким петентам (петенткам), котрі схотять побирати висші науки на сьвітских факультетах.

На ту цїль, т. є. на „стипендійний фонд", передав Екзекутивний Комітет Р. Н. Союза касієрови „Просьвітної Комісії" першу рату в сумі 1.000 долярів.

Ухвалено п. Іванови Дзьомбі, укінченому студентови фільозофічного факультету у львівськім університетї, зворотну запомогу в квотї 250 долярів, на політехнічні студиї в „Columbia University" в Ню Йорку.

Б) Справи економічні.

15. Заложити в Ню Йорку руський національний базар старокраєвих виробів, а особливо виробів гудульських, щоби тим способом розповсюднити по цїлій Америцї твори нашої питомої штуки і нашого промислу.

Сю справу поручив Др. Сїменович о. Підгорецькому, руському пароходови в Ню Йорку.

16. Закладати по цїлій Америцї щадничо-позичкові банки, так звані (по анґлійськи) „Building and Loan Associations", на невеликі місячні уділи.

Окрім повисших, так сказати, основних пунктів „Просьвітної Комісії" ухвалено ще отсї справи:

а) Вислати до Львова на ювилейні обходи столітних уродин Т. Шевченка, що відбудуть ся в 1914 р., осібного делеґата, як відпоручника „Просьвітної Комісії" і цїлої Американьскої Руси.

б) Попросити всї українсько руські часописи, прихильні нашій справі, щоби були ласкаві для вигоди публики тутешної і старокраєвої, по обох адреси предсїдателя і секретаря нашої Комісії.

в) Постановлено, що „Просьвітна Комісія" як тїло до сього відповідне і компетентне, має переняти на себе всї ті старокраєві справи, з якими має до діла, або інтересують ся ними, наша суспільність в Америцї.

„Просьвітна Комісія" уконституувала ся в сей спосіб: Др. В. Й. Сїменович, лїкар в Шікаґо, Ілл., — пред сїдатель; Др. І. Копистяньский, адвокат в Шамокін, Па. — заст. предсїдателя; А. Горбаль, руський купець в Дерби, Конн. — касі р; Е Струтинська, жена руського душпастыря в Шікаґо, Ілл. — секретар; Д. Андрейко, руський учитель в Водервліт, Н. Й. — референт; о. В. Балоґ, руський душпастир в Вайтінґ, Інд. і Ю. Павчак, фабричний робітник в Брук клин, Н. Й. — контрольори. (Докладнійші адреси всіх сімох членів „Просьвітної Комісії" находять ся в кождім числї „Свободи" в урядовій части, на ст. 12 ій.

Касієр „Просьвітної Комісії" п. А. Горбаль зложив тимчасову поруку (бонд) в квотї 2.000 долярів.

На кінци засїданя ухвалено на внесенє одного з членів спільно відфотоґрафувати ся.

Предсїдатель зборів подякував всїм присутним членам за живу участь в нарадах та за їх цїнні вказівки і уваги, і на тім закінчено сї перші збори „Просьвітної Комісії Р. Н. Союза".

На збори надіслав зі Скрентон, Па. відпоручник українських інституцій в Галичинї, п. Семен Демидчук обширне письмо з дуже цїнними радами і проєктами.

Окрім того наспіли на руки Комісії отсї дві телєґрами:

Ансонія, Конн. — В просьвітї сила! Нею поборите всїх ворогів Руси України! — Ірена і о. Данилович.

Ансонія, Конн. — Через просьвіту встане Україна і розвіє тьму неволї, сьвіт правди засьвітить! — Від Кружка сьпіваків, Володимир Каськів.

Дм. Андрейко, секретар.

Протокол

з поконвенційного засїданя, відбувшого ся на днях 8, 9, 10 і 11 жовтня (октобра) 1912 р. в Джерзи Сіти, Н. Дж. в домі Р. Н. Союза.

Духовний Отець Р. Н. Союза, о. Д. Хомяк отворив засїданє молитвою „Царю небесний" о годині 9-ій рано у вівторок дня 8. жовтня с. р. По молитві предс. п. Д. Капітула розпочав урядово засїданє на підставі § 48 і 50 статута Р. Н. Союза, і предложив в своїй короткій промові докладно цїль сего засїданя, котре він яко предс. скликав.

На засїданю явили ся слїдуючі П. Т. Урядники: Д. Капітула, о. Д. Хомяк, С. Ядловський, А. Шаршонь, Т. Лабовський, К. Кирчів, С. Милянович, о. В. Балоґ, Й. Ялечко, о. М. Данилович, М. Угорчак, А. Савка, О. Стеткевич і А. Гела.

По вписаню присутних до протоколу, предс. п. Д. Капітула на підставі § 98 статута Р. Н. Союза зажадав від нововибраного рекордового секретаря п. М. Угорчака, кваліфікаций, котрих вимагає згаданий параґраф, а іменно бонду і горожанських паперів. П. Михайло Угорчак предложив жадані річи, котрі були одобрені предс. п. Д. Капітулою і иншими присутними урядниками. Посїм п. Д. Капітула зажадав від нововибраного завідателя „Свободи", п. А. Савки, бонду, як приписує § 123 статута Р. Н. Союза. П. А. Савка предложив жаданий бонд, котрий зістав одобрений предсїдателем і принятий присутними до відома. Оба бонди, т. є. рекордового секр. і завідателя „Свободи", як також бонди других головних урядників, п. Капітула віддав під опіку предсїдателеви Контрольної Комісії, о. В. Балоґови.

Відтак заявив п. Предсїдатель, що від нинїшного дня т. є. від 8-го жовтня 1912 р., новий уряд, котрий зістав вибраний на послїдній Конвенції Р. Н. Союза в Вілкс Беррі, Па., обнимає офіціяльно своє урядоване, а старий уряд має уступити зі свого дотеперішнього становиска.

Дальше п. Капітула візвав п. К. Кирчова, дотеперішного управителя „Свободи", і п. Т. Лабовського, дотеперішного гол. рек. секр., щоби вони в присутности Контрольної Комісії віддали своє діловодство своїм наслїдникам в як найлучшім порядку. Рівнож заявив п. Предсїдатель, що п. О. Стеткевич від дня 8. жовтня 1912 р. обнимає офіціяльно уряд відвічального редактора „Свободи", згідно з ухвалою послїдної Конвенції Р. Н. Союза.

По залагодженю повисших справ заявив п. Капітула, що звільняє присутних від засїданя і назначує 20-мінутову перерву, по котрій засїданє буде дальше продовжати ся. На тім засїданю мають бути присутні лише члени Гол. Екз. Комітету Р. Н. Союза і о. Мирон Данилович, як справодавець статутової Комісії. На порядку дневнім зреформоване Руського Молодечого Союза, припоручене XII. Гол. Конвенцією Р. Н. Союза Гол. Екз. Комітетови.

По упливі 20-мінутової павзи п. Капітула розпочав на ново засїданє і дав голос о. Даниловичови, котрий предложив і прочитав оброблений докладно і вповнї нарис статута Р. М. Союза, який привіз з собою на засїданє. По довшій дискусиї ухвалено, щоби назва Р. М. Союза остала та сама, а іменно „Руський Молодечий Союз в Америцї." На внесенє о. Хомяка, (запрошеного до обрад в тій справі), поперте п. Шаршоньом, ухвалено принимати в члени Р. М. Союза дїтий від одного року до 16 лїт житя, а коли членови Р. М. Союза скінчить ся 16 років житя, то він може стати ся членом Р. Н. Союза, виповнивши наперед приписану статутом Р. Н. Союза декларацію.

На внесенє п. Угорчака, поперте о. Хомяком, ухвалено, що місячна вкладка до Р. М. Союза має виносити 25 цт. від кождого члена; з того до гол. каси Р. М. Союза піде по 20 цт., а до каси місцевого вїддїлу Р. М. Союза по 5 цт. місячно.

На внесенє о. Балоґа, поправлене п. Ядловським, а поперте о. Хомяком, ухвалено, що посмертні запомоги для членів Р. М. Союза будуть виплачувати ся як слїдує: від 1 до 6 років житя $100.00; від 6 до 16 років житя $300.00.

Дальше ухвалено, що вступне до Р. М. Союза виносити буде по 25 цт. від члена і має бути вїдсплане в цїлости до каси Р. М. Союза. Ухвалено також, що нагорода для оцїкунів чи секретарів, котрі будуть занимати ся колектованєм вкладок і орґанізованєм вїддїлу Р. М. Союза, буде виносити 10% від кождого сколектованого доляра.

На внесенє п. Угорчака, поперте п. Ядловським, ухвалено, що цїла ся реформа Р. М. Союза входить в житє з днем 1-го н. ст. січня (января) 1913 р. До того часу принимати ся буде членів до Р. М. Союза після старої (дотеперішної) системи.

На тім замкнено засїданє о год. 7-ій вечером, а слїдуюче назначено на 9-ту годину рано наступаючого дня.

Друге засїданє Екз. Комітету відбуло ся о назначеній годинї дня 9-го жовтня. На порядку дневнім дальші обради над зреформованєм Р. М. Союза. По довгих нарадах та дискусиях ухвалено одноголосно припоручити всї справи Р. М. Союза фінансовому секретареви Р. Н. Союза, п. С. Ядловському. Він має усе те, що відносить ся до Р. М. Союза, докладно розслїдити, викінчити і увести в житє.

З огляду на сю ухвалу п. Ядловський зрезиґнував зі становиска головного контрольора місцевих орґанізаторів Р. Н. Союза, котру то працю приділила йому XII. Гол. Конвенція Р. Н. Союза. Свою резиґнацію мотивував п. Ядловський тим, що коли він буде працювати над реформою Р. М. Союза, то праця орґанізаторська над Р. Н. Союзом остане в цїлковитім занедбаню, бо він не буде міг виконати її точно і совісно, а се може принести шкоду орґанізації.

По принятю резиґнації п. Ядловського, ухвалено одноголосно, щоби працю гол. орґанізатора, котра була припоручена гол. фін. секр., обняв гол. предс. п. Д. Капітула, на що він згодив ся.

(Конець буде).

Справоздане касове Р. Н. Союза за місяць вересень 1912 року.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	332	43
2	Mt. Carmel, Pa.	76	00
3	Olyphant, Pa.	127	77
4	Jersey City, N. J.	51	59
5	Mt. Carmel, Pa.	89	10
6	Brownsville, Pa.	58	00
7	McAdoo, Pa.	176	85
8	Elmira Heights, N. Y.	45	19
9	St. Clair, Pa.	120	59
10	Ansonia, Conn.	89	54
11	Waterbury, Conn.	35	59
12	Yonkers, N. Y.	98	25
13	Troy, N. Y.	38	18
14	St. Louis, Mo.	116	11
15	Buffalo, N. Y.	44	77
16	Lansford, Pa.	226	09
17	West Pawlet, Vt.	20	59
18	Seymour, Conn.	24	00
19	Homer City, Pa.	24	00
20	Jessup, Pa.	101	09
21	Mayfield, Pa.	18	00
23	Homestead, Pa.	92	00
24	Shamokin, Pa.	20	00
25	Trauger, Pa.	58	59
26	Belle Vernon, Pa.	28	00
27	Glen Lyon, Pa.	70	66
28	Mahanoy Plane, Pa.	265	47
29	Rhone, Pa.	108	68
30	Breslau, Pa.	95	03
31	Eleanor, Pa.	32	00
32	Trauger, Pa.	51	75
33	Northampton, Pa.	260	93
34	Old Forge, Pa.	51	18
35	Whitney, Pa.	52	70
36	Scottdale, Pa.	36	00
37	Chisholm, Minn.	79	59
38	Auburn, N. Y.	90	95
39	Syracuse, N. Y.	70	95
40	Edwardsville, Pa.	82	35
41	Westmoreland, Pa.	38	55
42	Passaic, N. J.	102	63
43	Simpson, Pa.	25	00
44	Mt. Carmel, Pa.	12	00
45	Philadelphia, Pa.	27	13
46	Plymouth, Pa.	161	30
47	Ambridge, Pa.	33	57
48	McKeesport, Pa.	94	98
49	Powhatan, W. Va.	24	75
50	Desloge, Mo.	3	00
51	Yatesboro, Pa.	38	00
52	Holyoke, Mass.	15	00
53	Pittsburg, Pa.	175	83
54	Terryville, Conn.	20	56
55	Carnegie, Pa.	116	11
56	Wheeling, W. Va.	37	98
57	Cohoes, N. Y.	30	59
58	Ramey, Pa.	88	95
59	Leisenring, Pa.	36	77
60	Baltimore, Md.	—	—
61	Dunlo, Pa.	114	00
62	Lopez, Pa.	16	36
63	Ford City, Pa.	87	30
65	Elizabeth, N. J.	86	93
66	New York, N. Y.	54	95
67	Butler, Pa.	8	00
68	Ansonia, Conn.	10	59
69	New York, N. Y.	16	00
70	Jersey City, N. J.	115	24
71	Franklin Furnace, N.J.	5	00
72	Alden Sta., Pa.	83	95
73	Providence, R. I.	13	31
74	Granville, N. Y.	17	00
75	Mt. Carmel, Pa.	22	00
76	Newark, N. J.	38	32
77	Yorkville, O.	15	00
78	Minersville, Pa.	227	00
79	Meyersdale, Pa.	22	00
80	Pleasant Valley, Pa.	37	00
81	Baltimore, Md.	36	75
82	New Alexandria, Pa.	80	96
83	Carnegie, Pa.	9	59
84	Canonsburg, Pa.	22	18
85	Hazleton, Pa.	194	09
86	Olyphant, Pa.	11	00
87	Lancaster, N. Y.	27	36
88	Tonawanda, N. Y.	10	18
89	Simpson, Pa.	12	00
90	Centralia, Pa.	34	10
91	McKees Rocks, Pa.	81	26
92	Taylor, Pa.	52	67
93	Newburgh, O.	16	00
94	New Britain, Conn.	41	22
95	Beaver Meadows, Pa.	70	11
96	Pittsburg, Pa.	88	19
97	Marion Heights, Pa.	20	50
98	Shenandoah, Pa.	36	00
99	Wilkes Barre, Pa.	112	40
100	McKeesport, Pa.	—	—
101	Canonsburg, Pa.	—	—
102	Cleveland, O.	95	27
103	Superior, Wis.	22	00
104	Perth Amboy, N. J.	113	31
105	Nicetown, Pa.	24	62
106	Chicago, Ill.	110	31
107	Sayre, Pa.	41	53
108	New York, N. Y.	115	73
109	Ellsworth, Pa.	60	32
110	Leetsdale, Pa.	42	00
111	Allegheny, Pa.	21	12
112	Cleveland, O.	17	72
113	New Florence, Pa.	40	00
114	Dunmore, Pa.	60	25
115	New Philadelphia, Pa.	28	00
116	Chisholm, Minn.	18	90
117	New York, N. Y.	60	85
118	Pittsburg, Pa.	—	—
119	Latrobe, Pa.	21	00
120	Spangler, Pa.	86	70
121	Trenton, N. J.	121	00
122	Trenton, N. J.	53	18
123	Scranton, Pa.	34	54
124	Ormrod, Pa.	40	15
125	Chicago, Ill.	—	—
126	Beaverdale, Pa.	40	18
127	Buffalo, N. Y.	72	96
128	Lorain, O.	17	59
129	Sykesville, Pa.	44	00
130	Pittsburg, Pa.	53	51
131	Beaver Meadows, Pa.	23	35
132	McKeesport, Pa.	34	77
133	Newark, N. J.	74	20
134	Ernest, Pa.	38	00
135	Smoke Run, Pa.	100	00
136	Carnegie, Pa.	48	25
137	Lackawanna, N. Y.	5	00
138	Philadelphia, Pa.	8	36
139	Oil City, Pa.	30	93
140	Youngstown, O.	58	03
141	Little Falls, N. Y.	59	36
142	Elizabeth, N. J.	54	17
143	Windber, Pa.	42	00
144	New York, N. Y.	10	59
145	Altoona, Pa.	18	00
146	Detroit, Mich.	17	48
147	Allentown, Pa.	87	30
148	California, Pa.	20	59
149	Lackawanna, N. Y.	34	54
150	Pittsfield, Mass.	7	00
151	Allentown, Pa.	26	42
152	Homestead, Pa.	54	00
153	Berwick, Pa.	35	22
154	Dunmore, Pa.	45	70
155	Perth Amboy, N. J.	78	27
156	Sheffield, Pa.	14	18
157	Donora, Pa.	78	13
158	Creekside, Pa.	23	59
159	Wilmerding, Pa.	26	70
160	Jamaica, N. Y.	44	90
161	Tower City, Pa.	35	00
162	Scranton, Pa.	55	72
163	Chicago, Ill.	14	75
164	N. Hadley, Mass.	7	59
165	Chicago, Ill.	53	04
166	Barnesboro, Pa.	46	00
167	Cumbola, Pa.	38	94
168	Perth Amboy, N. J.	48	88
169	Scranton, Pa.	42	00
170	Jersey City, N. J.	56	11
171	Pittsburgh, Pa.	18	95
172	Fredericktown, Pa.	27	50
173	Cleveland, O.	24	00
174	Oxford Furnace, N. J.	23	00
175	Detroit, Mich.	31	32
176	New Burgh, N. Y.	19	77
177	Vegreville, Alta., Can.	10	60
178	Manchester, N. H.	13	98
179	St. Louis, Mo.	84	45
180	Scarbo, W. Va.	26	75
181	Manville, R. I.	8	03
182	Dixonville, Pa.	57	36
183	Sunderland, Mass.	26	59
184	Whiting, Ind.	55	64
185	Hazleton, Pa.	56	00
186	McAdoo, Pa.	44	77
187	Ford City, Pa.	43	90
188	Ginter, Pa.	84	26
189	South Fork, Pa.	29	18
190	Newark, N. J.	18	05
191	Troy, N. Y.	45	39
192	Herkimer, N. Y.	24	26
193	Red Star, W. Va.	28	75
194	Minneapolis, Min.	35	90
195	Peckskill, N. Y.	20	18
196	Whiting, Ind.	46	00
197	Swoyers, Pa.	66	43
198	Port Jerwis, N. Y.	23	44
199	Whiting, Ind.	43	45
200	Syracuse, N. Y.	11	36
201	Whippany, N. J.	28	96
202	Auburn, N. Y.	18	78
203	Brooklyn, N. Y.	25	46
204	New York, N. Y.	28	39
205	Emerald, Pa.	30	59
206	Woonsocket, R. I.	23	08
207	Jeanette, Pa.	41	19
208	Kingston, Pa.	46	59
209	Carteret, N. J.	98	09
210	Westchester, N. Y.	17	00
211	Stapleton, N. Y.	19	53
212	Cleveland, O.	39	70
213	Bayonne, N. J.	46	94
214	Chicago, Ill.	22	80
215	New York, N. Y.	23	54
216	Hazleton, Pa.	—	—
217	Rochester, N. Y.	43	57
218	Youngstown, O.	29	00
219	Bakerton, Pa.	63	70
220	Chicago, Ill.	24	33
221	Chicago, Ill.	42	57
222	Mahanoy City, Pa.	94	92
223	Port Bowkley, Pa.	61	27
224	Belle Valley, O.	24	59
225	Desloge, Mo.	73	71
226	Hammond, Ind.	20	00
227	Derry, Pa.	62	00
228	St. Clair, Pa.	25	00
229	Scranton, Pa.	—	—
230	Youngstown, O.	49	95
232	New Alexandria, Pa.	16	72
233	New York, N. Y.	14	72
234	Elizabethport, N. J.	48	04
235	Rossford, O.	37	18
236	Ambridge, Pa.	4	77
237	Chester, Pa.	45	74
239	Philadelphia, Pa.	69	70
240	Windber, Pa.	14	25
241	Newark, N. J.	14	95
242	Hawthorne, Ill.	21	31
243	West Pullman, Ill.	15	10
244	Bellefonte, Pa.	16	36
245	Trenton, N. J.	58	68
246	Crompton, R. I.	21	92
247	Wilmington, Del.	38	78
248	Coatesville, Pa.	62	71
249	Nanticoke, Pa.	37	12
250	Pittsburg, Pa.	111	20
251	Cleveland, O.	39	38
252	Northampton, Pa.	27	81
253	Lopez, Pa.	50	59
254	New Britain, Conn.	20	85
255	West Newton, Pa.	25	94
256	Ronco, Pa.	17	06
257	Spring Valley, N. Y.	20	13
258	W. E. Pittsburgh, Pa.	23	95
259	Chicago, Ill.	32	26
260	Taylor, Pa.	40	41
261	Taylor, Pa.	38	00
262	Ansonia, Conn.	10	36
263	Fulton, N. Y.	9	13
264	Juliet, Ill.	35	00
265	Taylor, Pa.	61	04
266	Glen Lyon, Pa.	36	46
267	Kingston, Pa.	24	77
268	Duquesne, Pa.	40	00
269	East Chicago, Ind.	—	—
270	Jersey City, N. J.	17	59
271	Treskow, Pa.	24	94
272	Delano, Pa.	21	30
273	Hudson, N. Y.	33	40
274	Youngstown, O.	43	36
275	Perth Amboy, N. J.	64	00
276	Ambridge, Pa.	19	54
277	Hartford, Conn.	35	90
278	Wilkes Barre, Pa.	77	21
279	Glen Campbell, Pa.	24	00
280	Stockton, Pa.	24	00
281	Manchester, N. Y.	19	00
282	Syracuse, N. Y.	—	—
283	Auburn, N. Y.	18	90
284	Rome, N. Y.	12	77
285	Glassport, Pa.	8	00
286	Lorain, O.	18	08
287	Carnegie, Pa.	14	00
288	So. Bethlehem, Pa.	27	18
289	Elizabeth, N. J.	36	32
290	Clarksburg, W. Va.	6	00
291	Brooklyn, N. Y.	15	13
292	Detroit, Mich.	33	14
293	Duquesne, Pa.		
294	Madera, Pa.	30	37
295	Akron, O.	18	55
296	New Kensington, Pa.	38	72
297	Dravosburg, Pa.	20	59
298	Holden, W. Va.	37	45
299	Kent, Pa.	22	00
300	Johnstown, Pa.	71	58
301	Chicago, Ill.	35	41
303	Olwein, Iowa.	14	10
304	Heilwood, Pa.	42	30
305	Bruceton, Pa.	19	19
306	Cumbola, Pa.	18	31
307	Wilkes Barre, Pa.	12	08
308	East St. Louis, Ill.	21	32
309	Clayville, N. Y.	8	00
310	Hazleton, Pa.	38	00
311	New York, N. Y.	12	95
312	Reading, Pa.	16	08
313	Trenton, N. J.	19	00
314	Hazleton, Pa.	12	00
315	Jersey City, N. J.	10	77
316	Rochester, N. Y.	12	34
318	Northampton, Pa.	24	91
319	Newark, N. J.	13	80
320	Baltimore, Md.	13	59
321	Clifton Heights, Pa.	18	67
322	Tolleston. Ind.	8	50
323	Kansas City, Kans.	25	56
324	Philadelphia, Pa.	24	49
325	Butler, Pa.	27	99
326	Avoca, Pa.	24	33
327	Old Forge, Pa.	31	01
328	Toronto, Canada	29	13
329	Leechburg, Pa.	24	75
330	Little Falls, Pa.	21	97
331	Hastings, Pa.	25	40
331	Raritan, N. J.	48	78

Прихід за міс. вересень є $14.400.22

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Катерині Вороняк, Manchester, N. Y.	500.00
Федорі Демян, Mt. Carmel, Pa.	1000.00
Анеї Шепеті, Northampton, Pa.	1000.00
Івані Маланич, Northampton, Pa.	1000.00
Івані Мітак, Taylor, Pa.	1000.00
Михайлї Данчишак, Chisholm, Minn.	1000.00
Ґуставі Шінянськім, Homestead, Pa.	500.00
Дмитрі Сидор, Whippany, N. J.	500.00

Запомога по бл. п.:

Андрею Гвіздяк, Trenton, N. J.	400.00
Анні Бак, St. Clair, Pa.	400.00
Каролїні Саноцькій, Chester, Pa.	400.00

Запомога для:

Петра Дудри, Donora, Pa.	100.00
Івана Дзюби, Ginter, Pa.	100.00
Григорія Данчак, Carteret, N. J.	100.00

Орґан Р. Н. Союза	1490.50
Платня Гол. Уряду Р. Н. С.	270.00
Бонзи Головних Урядників	104 00
Адміністрація Р. Н. С.	93.48
Розхід за місяць вересень є	9957.98

Зіставленє:

Прихід за вересень 1912 р.	14.400.22
Готівка з кінцем серпня остала	109.090 31
Весь прихід разом є	123 490.53
Розхід за вересень 1912 р. є	9.957.98
Готівка з кінцем вересня остає	$113.532.55

З того:

Фонд сирітський	45.013.46
,, резервовий	37.031.95
,, народний	5.766.32
,, бідних	8.208 28
,, еміґраційний	3.341.16
,, розпорядимий	14.171.38
Разом	$113.532.55

Д. Капітула, г. предс.,
А. Шаршонь г. кас.,
С. Ядловський г. ф. секр

Всячина.

Краса а супружество. Статистика виказує, що в тих краях, де цвите промисл, зменшає ся стало число супружеств. Навіть в Англії, де се зменшенє є о много слабше, чим у Франції й Німеччині, в минулім роцї заключено о 12.000 супружеств менше чим в попередних роках. Наслїдок сего такий, що щораз більше число женщин стає ,,старими паннами''. Досить цїкавим є, що найкрасші дївчата не виходять замуж, лише менше красні і негарні. Видно, що краса тратить свою вартість при заключуваню супружеств. В однім з англійських дневників один Ірляндець запитаний, як представляє собі ідеальну жінку, каже: ,,Ідеальною жінкою може бути лише здорова женщина; здорова на тїлї і на души; гарною не потребує бути, тому, що краса не сягає глубше поза скіру. Притім гарна жінка тратить за богато часу перед зеркалом''. Ся гадка висказана отверто і просто, але в словах Ірляндця відбивають ся стремліня тверішних мужчин занятих борбою о бит. ,,Мода'' на негарні женщини, як і все в останних часах, дістає ся з Англії і до инших країв. Молодий, але занятий ріжними справами Англїєць з середних кругів, не уважає тепер краси за найважнїйшу цїху женщин. Одушевляє ся гарною, а женить ся з негарною. В Европі змінив ся також вік заключаючих подруже. Мужчини женять ся часто в віцї 35—40 лїт і не шукають молодих женщин, але волять старші дївчата, які перейшли вже горячку забав. Щораз більше женщин віддає ся в віцї 21 до 26 лїт.

Дивоглядний шкаралупник. Англійські часописи доносять, що в Індійськім Океанї зловлено недавно тому велитенського шкаралупника, якому подібного нїхто не бачив. Зловили його сїтями, призначеними для ловлї морських животин, а які є власностию тамошного зоольоґічного товариства. Шкаралупа сего невиданого чудовища, зловленого не дальше як на милю від берега, в глубинї 90 метрів, числила в промірі 92 центиметрів, — а деякі з його ніг були довгі близько по одному метрови. Лячні його кліщі володїли неімовірною силою, а очи, схожі на очи гомарів, надавали йому справді жорстокого виду. Зловленого з тяжкою бідою шкаралупника моряки впустили до саджавки, наповненої морською водою, в якій вже находило ся з пів сотні инших раковин і всїляких риб. По двох годинах морський дивогляд з'їв до чиста усї ті животини, а чимале здивованє серед зоольоґів викликала ся обставина: коли вони вечером заглянули до свого вязня, побачили, що він сьвітить ся характеристичним, фосфоризуючим сьвітлом, яке було незвичайно сильне і біле.

Вільно цїлувати дївчата на улиці. ,,Не є проступком цїлованє дївчат на улици, єсли вони самі на се позволяють''. Таке оречене видав один філядельфійський судія, перед лице котрого припровадив мійський поліціянт молодця Гарольда Людерса, якого зловив на ,,горячім учинку'', коли він цїлував на улици свою суджену, що мала всїдати до переїзджаючого трамваю. Судія не тілько, що пустив арештованого молодця на волю, але ще дав добру науку полісменови за се, що той перервав нареченим так милу функцію. Своє оречене видав судія на тій підставі, що ліпше, наколи наречені будуть цїлувати ся прилюдно, ніж мали би бити ся, або укривавлювати перед людьми, допускати ся гірших річий ніж невинне цїлованє.

Повідомленє.

ПОЗІР! **ПОЗІР!**

усї ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усїх тих Вп. Родимцїв, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію ,,Свободи'' після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч... ....

Імя і назвиско моє звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати ,,Свободу'' на нову адресу, яка звучить ....

....

SVOBODA
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релігійні віровання	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна мість	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жие	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Молитвенники і книжки богослужебні та релігійні.

Звичайна оправа.

Збірник	1.90
Збірничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Збірничок	55
Збірник найкрасших пісень перк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Душі	1.80
Хліб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинських букв.	1.80

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папір листовий з вінєтами, оден	2

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або в ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дїйсно вможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

СПРАВОЗДАНЄ КАСОВЕ РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА
за місяць вересень 1912 р.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	15	20
2	Mt. Carmel, Pa.	1	00
3	Olyphant, Pa.	3	00
4	Jersey City, N. J.	1	80
5	Mt. Carmel, Pa.	2	50
7	McAdoo, Pa.	17	24
8	Elmira, N. Y.	3	00
9	St. Clair, Pa.	8	07
10	Ansonia, Conn.	8	80
11	Waterbury, Conn.	1	50
12	Yonkers, N. Y.	1	75
14	St. Louis, Mo.	6	20
16	Lansford, Pa.	—	—
18	Seymour, Conn.	1	00
20	Jessup, Pa.	6	50
21	Mayfield, Pa.		50
24	Shamokin, Pa.		48
25	Trauger, Pa.		75
26	Belle Vernon, Pa.	1	25
27	Glen Lyon, Pa.	17	25
28	Mahanoy Plane, Pa.	11	70
29	Rhone, Pa.	4	75
30	Breslau, Pa.	—	—
33	Northampton, Pa.	29	25
35	Whitney, Pa.		75
36	Scottdale, Pa.	3	10
37	Chisholm, Minn.	—	—
38	Auburn, N. Y.	3	75
39	Syracuse, N. Y.	6	25
40	Edwardsville, Pa.	5	20
42	Passaic, N. J.	8	35
43	Simpson, Pa.	3	25
45	Philadelphia, Pa.		25
46	Plymouth, Pa.	7	88
47	Ambridge, Pa.	2	00
48	McKeesport, Pa.	5	00
53	Pittsburg, Pa.	5	40
55	Carnegie, Pa.	5	50
58	Ramey, Pa.	1	65
59	Leisenring, Pa.	2	05
60	Baltimore, Md.	—	—
61	Dunlo, Pa.	2	50
63	Ford City, Pa.	3	00
65	Elizabeth, N. J.	2	00
66	New York, N. Y.	—	—
67	Butler, Pa.		25
68	Ansonia, Conn.	1	13
70	Jersey City, N. J.	2	30
72	Alden Sta., Pa.	14	40
73	Providence, R. I.		75
78	Minersville, Pa.	2	75
81	Baltimore, Md.		90
82	New Alexandria, Pa.	2	50
83	Carnegie, Pa.		35
85	Hazleton, Pa.	4	00
87	Lancaster, N. Y.	2	40
91	McKees Rocks, Pa.	1	65
92	Taylor, Pa.	3	25
96	S. S. Pittsburg, Pa.	2	75
97	Marion Heights, Pa.		50
98	Shenandoah, Pa.	4	00
99	Wilkes Barre, Pa.	2	75
102	Cleveland, O.		25
104	Perth Amboy, N. J.	4	50
105	Nicetown, Pa.	1	00
106	Chicago, Ill.	1	50
107	Sayre, Pa.	3	25
108	New York, N. Y.	1	00
109	Ellsworth, Pa.		75
116	Chisholm, Minn.	—	—
117	New York, N. Y.		50
120	Spangler, Pa.	7	75
121	Trenton, N. J.	22	09
123	Scranton, Pa.	3	09
126	Beaverdale, Pa.	1	75
127	Buffalo, N. Y.		25
128	Lorain, O.	2	50
129	Sykesville, Pa.	1	50
130	Pittsburg, Pa.	1	00
132	McKeesport, Pa.	1	50
133	Newark, N. J.		75
135	Smoke Run, Pa.	1	50
136	Carnegie, Pa.	1	25
137	West Seneca, N. Y.	3	10
139	Oil City, Pa.	1	50
140	Youngstown, O.	1	90
142	Elizabethport, N. J.	4	90
144	New York, N. Y.		85
147	Allentown, Pa.	5	75
148	California, Pa.	1	00
156	Sheffield, Pa.		25
157	Donora, Pa.	4	00
162	Scranton, Pa.	1	25
179	St. Louis, Mo.	1	25
182	Dixonville, Pa.	2	00
185	Hazleton, Pa.		90
188	Ginter, Pa.	2	85
197	Swoyers, Pa.	12	00
198	Port Jervis, N. Y.		50
201	Whippany, N. J.		25
203	Brooklyn, N. Y.	—	—
207	Jeanette, Pa.	2	10
208	Kingston, Pa.	2	07
213	Bayonne, N. J.	3	83
222	Mahanoy City, Pa.	4	50
223	Port Buckley, Pa.	1	50
224	Belle Valley, O.	—	—
225	Desloge, Mo.	1	00
227	Derry, Pa.	1	40
228	St. Clair, Pa.		96
229	Scranton, Pa.	—	—
239	Philadelphia, Pa.		25
241	Newark, N. J.		50
244	Bellefonte, Pa.		50
245	Trenton, N. J.	5	00
246	Crompton, R. I.		25
247	Wilmington, Del.	1	25
249	Nanticoke, Pa.	1	15
250	Pittsburg, Pa.		50
252	Northampton, Pa.	2	35
255	West Newton, Pa.	2	00
257	Spring Valley, N. Y.	1	75
258	W. E. Pittsburg, Pa.		75
260	Taylor, Pa.		75
273	Hudson, N. Y.		50
276	Ambridge, Pa.		75
283	Auburn, N. Y.	2	25
285	Glassport, Pa.		25
286	Lorain, O.		50
289	Elizabeth, N. J.	2	00
294	Madera, Pa.		50
296	New Kensington, Pa.	2	75
298	Holden, W. Va.		75
305	Bruceton, Pa.		75
308	E. St. Louis, Ill.	1	00
326	Avoca, Pa.	1	00

Весь прихід за місяць вересень 1912 р. є - - - 407.04

Зіставленє:

Прихід за вересень є - - 407.04
Готівка з кінцем серпня остала - - - - 17.140.45
Весь прихід разом є 17.547.49
Розхід за місяць вересень є 37.00
Готівка з кінцем вересня остає - - - - - 17.510.49

Дм. Капітула, г. предс.,
А. Шаршонь, г. касієр,
С. Ядловський, г. секр. ф.

Не забувайте, Земляки, за старий край! Збирайте датки на „Рідну Школу" і инші народні потреби!

П О К Л И К !
ПОМОЖІТЬ ЗДОБУТИ ЛЬВІВ!

Закупіть від себе 1 квадратовий метер землї під город для українського народу у Львові. Перешліть на сю ціль один доляр на адресу: Ukrainischer Turnverein Sokil-Batjko, Lemberg, Ruskagasse 20, Europa, Austria. Нехай поможе кождий, хто се читає. Лише один метер, лише один доляр, лише один раз в житю, але всї, але всї!

Видремо Полякам Львів!

Головний Уряд „Р. Н. Союза“.

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Білик, Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 525 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Стефан Милянович, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Ansonia, Conn.
Петро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City N. J.

Завідатель „Свободи“:
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі), Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія:
Др. В. Сіменович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — предсідатель.
А. Горбаль, 135 Main Str., Derby, Conn. — касієр.
Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, Watervliet, N. Y.
Др. І. Копистянський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

ДО МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ Р. Н. СОЮЗА.

ЗАЯВА.

Отсим повідомляю усїх Впов. П. П. місцевих урядників і орґанізаторів, що посмертна запомога може бути записана лише після § 159 нового статута Р. Н. Союза і після кляс, котрі суть вчислені в сїм параґрафі. Запис посмертного на особи чужі, на церкви або на всякі иньші інституції, не є важний, бо се супротивляє ся законам Злучених Держав Північної Америки.

При виповнюваню деклярацій прошу уважати, щоби кожда точка була докладно виповнена. На кожде запитане в деклярації, прошу відповісти докладно, а єсли немаєте відповіди на котру небудь точку, прошу дати криску (————). Деклярації невиповнені точно, не будуть одобрені Екзекутивним комітетом і зістануть звернені до поправи дотичному відділови.

При змінах спадкоємців прошу застосуватись до § 159 нового статута. В противнім случаю, така зміна буде неважна.

При зміні посмертного, прошу застосуватись до § 178 статута. Зміна, котра не буде виповнена після сего параґрафу, зістане упевнена і не буде принята Екзекутивним Комітетом.

При змінах спадкоємців, посмертного, адресів і т. п. прошу уживати готових друків Р. Н. Союза. Єсли котрий з Впов. П. П. секретарів не має таких друків у себе, нехай напише, яких друків бракує, а я сейчас вишлю.

Михайло Угорчак,
Голов. Рекорд. секретар Р. Н. Союза.

WILLIAM H. TAFT.

JAMES S. SHERMAN.

РУХ В ВІДДЇЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

РОН, ПА. Бр. Преобр. Господнього, від. 29, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбуде ся в неділю 27. жовтня (октобра) в гали церковній на Ґров стр. Кождий член має на тім мітінґу явити ся, бо суть важні справи до полагодженя. Член, котрий на тім мітінґу не буде, заплатить 50 цнт. карп, а урядник $1.00. — Андрій Юрчак предс.; Вас. Федак, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. сьв. Володимира, від. 162, повідомляє всїх своїх членів, що трикварта льний мітінґ відбуде ся дня 27. жовтня (октобра) с. р. т. є. в неділю, точно о год. 2-ій пополудни. Позаяк суть дуже важні справи до полагодженя, то просить ся всїх членів на сей мітінґ безусловно явити ся. Так само просить ся довгуючих членів, аби свої довги вирівнали, бо в противнім разї будуть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. На тім мітінґу контрольна комісія здасть своє справоздане. Будемо принимати нових членів до Братства за пів вступного, а до Р. Н. Союза після статутів. Неявивший ся член заплатить $1.00, а урядник $2.00 карп. — Филип Демкович, секр.

ДЕСЛОДЖ, МО. Бр. сьв. О. Николая, від. 225, подає до відомости, що дня 13. жовтня с. р. ухвалено, що: 1) Кождий член, котрий належить до нашого Братства, має ходити точно на місячні мітінґи. Хто сеї ухвали не буде придержувати ся, заплатить за кождий раз 10 цнт. карп, а урядник $1.00. 2) В місяцю листопаді і грудню буде приниматн ся нових членів до нашого Братства за половину вступного, а до Р. Н. Союза після статута. 3) Кождий член, котрий має довг, чи то за відзнаки і шапки, чи за розмєт, повинен старати ся до річного мітінґу, який відбуде ся дня 8. грудня с. р., сей довг заплатити, бо інакше буде виключений з нашого Братства і з Р. Н. Союза. 4) гроші Яцка Демянчика в сумі $10.00, післані О. Балїґроцькому, місцевий уряд отримав. 5) Дня 13. жовтня с. р. вибрано нового секретара і місцевого орґанізатора: Андрея Кравця, котрого адреса є така: Андрей Кравець, Box 286 Flat River, Mo. — Ів. Якимів, предс.; М. Кузїв, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря“, від. 69, подає до відома, що дня 12. жовтня (октобра) с. р. відбув ся річний мітінґ, на котрім вибрано слїдуючий новий уряд: А. Титла, предс.; Л. Сидорович, заст. предс.; І. Ляниер кас.; М. Василишин, заст. кас.; Іван Бобецький, секр.; контрольна комісія: М. Тарновський і Й. Старчевський; доз. хорих: М. Тесаровський і І. Ціх.—Ів. Бобецький, секр.

ДЕЩО ПРО ТЕПЕРІШНОГО ПРЕЗИДЕНТА І ЙОГО ЗАСТУПНИКА.

В отсїм числї нашої часописи поміщуємо фотоґрафії теперішного президента Злучених Держав, В. Г. Тафта і його заступника, Д. С. Шермана. Оба вони зістали, як відомо, іменовані на конвенції републиканської партії в Шікаґо на ново кандидатами на свої дотеперішні становища і оба надіють ся побіди в день 5. падолиста с. р.

Президент Тафт має за собою велику силу виборців, особливо з таких кругів, котрі займають ся політикою і на політиці розуміють ся... Коли чотири роки тому назад Тафт зістав покликаний волею люду на найвисший уряд найбільшої на сьвіті републики, він мав богато роботи з тим безладєм, яке лишив по собі його попередник. Се були часи тої великої фінансової кризи, яка спалахнула за урядованя през. Рузвельта. Наші люди памятати-муть сю кризу через довгий час, бо вона їм, бідакам, дала ся найбільше в знаки. Окрім сеї кризи були в Злучених Державах ще й иньші непорядки, які скінчили ся майже цїлковито за президентури Тафта.

Возьмім хочби одну таку замотану справу, котра нас найбільше інтересує, а іменно іміґрацію. Що заморська іміґрація має тут в Америцї богато ворогів, се знає кождий. От кандидат на президента з демократичної партії, п. Вільсон порівнав наших іміґрантів з робітниками хінськими, а навіть поставив їх низше від тих послїдних. Значить ся, Вільсон не є приятелем европейських переселенців. Зовсїм инакше задивляєть ся на сю справу Тафт. Він висловив ся публично так: „В Злучених Державах є доволї місця і працї для сильних, пильних, трудящих і характерних іміґрантів, що прибувають сюди з Европи“. Тафт дбав справдї про долю напливаючих тут іміґрантів і навіть старав ся за посередництвом підчинених собі урядників вишукувати їм відповідну працю.

Чи дістане він „кредит“ за своє чотиролїтне урядоване? — побачимо за два тижнї...